

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΠΡΟΗΓΙΑΣΜΕΝΩΝ ΔΩΡΩΝ ΙΑΚΩΒΟΥ ΤΟΥ ΑΔΕΛΦΟΘΕΟΥ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ὁ ἅγιος Ἰάκωβος ὁ ἀδελφόθεος, κατὰ τὴν μαρτυρίαν Θεοδώρου τοῦ Ἀνδίδων καὶ τοῦ Ψ. Σωφρονίου Ἱεροσολύμων, ἐθεωρεῖτο ὑπὸ τινων συγγραφεὺς τῆς λειτουργίας τῶν Προηγιασμένων (Θεοδώρου Ἀνδίδων, Προθεωρία κεφαλαιώδης περὶ τῶν ἐν τῇ θείᾳ λειτουργίᾳ γινομένων συμβόλων καὶ μυστηρίων λα΄, *Migne PG* 140, 460 C. *Ψευδο - Σωφρονίου*, Λόγος περιέχων τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἅπασαν ἱστορίαν καὶ λεπτομερῆ ἀφήγησιν πάντων τῶν ἐν τῇ θείᾳ ἱερουργίᾳ τελουμένων α΄, *Migne PG* 87, 3981 D). Οἱ δύο οὗτοι συγγραφεῖς, ὁμιλοῦντες περὶ λειτουργίας Προηγιασμένων, δὲν ἐννοοῦν ἄλλην ἀπὸ τὴν καὶ σήμερον ἐν χρήσει εἰς τὸν βυζαντινὸν λειτουργικὸν τύπον Προηγιασμένην. Τοῦτο συνάγεται ἀσφαλῶς ἐκ τῆς μνείας αὐτῆς ὁμοῦ μετὰ τῶν δύο βυζαντινῶν λειτουργιῶν, τοῦ Μεγάλου Βασιλείου καὶ τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου: «Καὶ νῦν πρὸ τῶν ἄλλων ἡ θεία λειτουργία τοῦ Μεγάλου Βασιλείου καὶ τοῦ θείου Χρυσοστόμου κρατεῖ μετὰ γε τῆς τῶν Προηγιασμένων, ἦν τινες μὲν Ἰακώβου εἶναι φασι τοῦ ὀνομασθέντος ἀδελφοῦ Κυρίου, ἕτεροι δὲ Πέτρου τοῦ ἀποστόλου καὶ κορυφαίου καὶ ἄλλοι ἄλλων» (Θεοδώρου Ἀνδίδων, ἐνθ' ἀνωτέρω. Ὁ Ψ. Σωφρόνιος ἐπαναλαμβάνει τὰ αὐτὰ σχεδὸν κατὰ λέξιν). Τὸ «καὶ νῦν....κρατεῖ» ἐξ ἄλλου ὑπονοεῖ ἐμφανῶς τὰς ἐν τῇ λειτουργικῇ πράξει χρησιμοποιούμενας, γνωστὰς δὲ εἰς τοὺς συγγραφεῖς καὶ εἰς τοὺς ἀναγνώστας τῶν ἐν λόγῳ κειμένων, λειτουργίας.

Ἡ μαρτυρία αὕτη θὰ ἦτο ἄνευ σημασίας ἂν εἰς τὸ Σιναϊτικὸν χειρόγραφον 1040 τῶν μέσων τοῦ IB' αἰῶνος δὲν περιείχοντο διακονικά, ἐπιγραφόμενα «Διακονικὰ τῆς προηγιασμένης λειτουργίας τοῦ ἁγίου Ἰακώβου» (φ. 19r-32r). Ταῦτα ἐδημοσιεύθησαν ὑπὸ τοῦ *A. Dmitrievskij*, (*Opisanie liturgitseskich rukopisej*, τ. II, Εὐχολόγια, Kiev 1901, σελ. 128-133) καὶ τοῦ *Brightman* (*Liturgies Eastern and Western*, Oxford 1896, σελ. 494-501), ἐκεῖθεν δὲ ἀνεδημοσιεύθησαν ὑπὸ τοῦ *Δ. Μωραΐτου* (Ἡ λειτουργία τῶν Προηγιασμένων, Θεσσαλονίκη 1955, σελ. 101-105). Τὰ

διακονικά ταῦτα δὲν ἔτυχον τῆς δεούσης προσοχῆς, καίτοι παρουσιάζουν ὅλως ἰδιάζον ἐνδιαφέρον. Ἐνῶ δηλαδή ὁμοιάζουν κατὰ πολὺ πρὸς τὰ γνωστὰ διακονικά τῆς Ἱεροσολυμιτικῆς λειτουργίας τῆς φερομένης ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ἁγίου Ἰακώβου, προϋποθέτουν ἄλλην λειτουργίαν Ἱεροσολυμιτικὴν καὶ αὐτὴν (βλέπε: «Ἐπὲρ τῆς ἁγίας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν πόλεως» δῖς, «Ἐπὲρ τῶν ἐλθόντων καὶ ἐρχομένων χριστιανῶν τοῦ προσκυνῆσαι ἐν τοῖς ἁγίοις Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν τόποις τούτοις τῶν Ἱεροσολύμων», «Ἐπὲρ τῶν...ἐλθόντων προσκυνῆσαι ἐν τῷ ζωηφόρῳ τάφῳ τούτῳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ»), καὶ μάλιστα καὶ Προηγιασμένην, ὡς σαφῶς ἐκ τοῦ τίτλου τῶν διακονικῶν καὶ ἐξ ἄλλων σημείων αὐτῶν καταφαίνεται («Ἐπὲρ τῶν τὰς ἁγίας νηστείας τὰς δεήσεις διεκτελούντων», «Ἐπὲρ τῶν προσκομισθέντων καὶ προαγιασθέντων τιμίων...δώρων», «Καὶ ὑπὲρ τῶν προτεθέντων καὶ προαγιασθέντων τιμίων δώρων»). Σύγκρισις τῶν διακονικῶν τούτων καὶ τῆς δι' αὐτῶν ὑπονοουμένης δομῆς τῆς λειτουργίας αὐτῆς πρὸς τὴν βυζαντινὴν Προηγιασμένην καταδεικνύει, ὅτι πρόκειται περὶ ἐτέρας λειτουργίας σαφῶς διαφερούσης ἐκείνης.

Εἰς τὸ Τυπικὸν τοῦ ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως τῶν Ἱεροσολύμων τοῦ κώδικος τιμίου Σταυροῦ 43, τοῦ ἔτους 1122, τὸ ὁποῖον ἐδημοσίευσεν ὁ *Α. Παπαδόπουλος - Κεραμεὺς* (Ἀνάλεκτα Ἱεροσολυμιτικῆς Σταχυολογίας, τ. Β', Πετροῦπολις 1894, σελ. 1-254), περιέχεται ἐκτὸς τῶν ἄλλων καὶ ἡ διάταξις τῶν ἀκολουθιῶν τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος. Τὴν Μεγάλην Δευτέραν, Μεγάλην Τρίτην καὶ Μεγάλην Τετάρτην περιγράφεται ἡ τάξις τῆς Προηγιασμένης, ὡς ἐτελεῖτο τότε εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. Σύγκρισις τῆς διατάξεως τῆς Προηγιασμένης ταύτης πρὸς τὴν βυζαντινὴν δεικνύει ὅτι οὐδεμίαν σχέσιν ἔχει αὕτη πρὸς ἐκείνην. Ἀντιθέτως παραβολὴ τῶν διακονικῶν καὶ τῶν ἄλλων στοιχείων τοῦ κώδικος Σινᾶ 1040 πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ κώδικος τ. Σταυροῦ 43 ἀποδεικνύει τὴν ἄμεσον συγγένειαν ἀμφοτέρων, παρὰ τὰς μικρὰς μεταξὺ αὐτῶν διαφορὰς. Εἶναι ἐκτὸς πάσης ἀμφιβολίας, ὅτι εἰς τοὺς δύο τούτους κώδικας ἔχομεν δύο μέχρι σήμερον διασωθείσας πηγὰς, μαρτυρούσας οὐχὶ μόνον περὶ ὑπάρξεως ἰδίας Ἱεροσολυμιτικῆς

Προηγιασμένης, φερομένης ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ἁγίου Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοθέου, ἀλλὰ καὶ δύο κείμενα διὰ τῶν ὁποίων εἶναι δυνατὴ καὶ ἡ ἀποκατάστασις τῆς λειτουργίας αὐτῆς.

Ἐπὶ τὸ φῶς τῶν δύο τούτων μαρτύρων τῆς παραδόσεως δύναται νὰ ἐρμηνευθῆ καὶ ἡ πληροφορία τοῦ Θεοδώρου Ἀνδίδων καὶ τοῦ Ψ. Σωφρονίου. Ἴσως τὸ ὄνομα τοῦ ἁγίου Ἰακώβου συνδέθη ὑπὸ τινῶν πρὸς τὴν βυζαντινὴν Προηγιασμένην εἴτε ἐκ συχούσεως πρὸς τὴν Ἱεροσολυμιτικὴν, εἴτε καὶ διότι ὁ ἀδελφόθεος ἐθεωρεῖτο ὑπ' αὐτῶν συγγραφεὺς ἀμφοτέρων. Ὁ ἀπόστολος οὗτος δὲν εἶναι βεβαίως δυνατόν νὰ εἶναι ὁ συγγραφεὺς τῆς παρούσης λειτουργίας, ἢ ὁποία, παρὰ τὰ ἀρχαῖκά της στοιχεῖα, προϋποθέτει μακρὰν λειτουργικὴν ἐξέλιξιν. Τὸ ἀποστολικὸν πάντως ὄνομα εἶναι ἐνδεικτικὸν τῆς παλαιότητος καὶ τῆς προελεύσεως αὐτῆς. Ὁ ἅγιος Ἰακώβος ὁ ἀδελφόθεος εἶναι ὁ πρῶτος ἐπίσκοπος Ἱεροσολύμων, ὁ «πιστὸς οἰκονόμος τῶν μυστηρίων τῶν πνευματικῶν» (κατὰ τὸ κοντάκιόν του), εἰς τὸν ὁποῖον ἡ ἐκκλησία αὐτὴ ἀνῆγε τὴν λειτουργικὴν της πρᾶξιν. Εἰς ἐσχάτην δηλαδὴ ἀνάλυσιν ἢ φράσιν «Προηγιασμένη λειτουργία τοῦ ἁγίου Ἰακώβου» εἶναι ταυτόσημος πρὸς τὴν «Προηγιασμένη λειτουργία τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἱεροσολύμων». Δὲν γνωρίζομεν πότε ἔπαυσε νὰ τελῆται, ἀντικατασταθεῖσα ὑπὸ τῆς βυζαντινῆς Προηγιασμένης. Μέχρι πάντως τοῦ ΙΒ' αἰῶνος, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνάγονται τὰ δύο γνωστὰ χειρόγραφα, ἐτελεῖτο εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ τὸ Σινᾶ. Τὸ Σιναῖτικὸν χειρόγραφον μαρτυρεῖ τὴν διάδοσιν αὐτῆς καὶ εἰς τὸ Σινᾶ (μνημονεῦει τοῦ ἀρχιεπισκόπου Σινᾶ Πέτρου), ἀλλὰ καὶ τὴν παράλληλον χρῆσιν τῆς βυζαντινῆς Προηγιασμένης, τῆς ὁποίας τὰ διακονικὰ ὁμοίως περιέχει, ἀποδίδον αὐτὴν εἰς τὸν Μέγαν Βασίλειον.

Ἡ ἀποκατάστασις τοῦ κειμένου τῆς ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦ ἁγίου Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοθέου φερομένης Ἱεροσολυμιτικῆς ταύτης Προηγιασμένης παρουσιάζει μεγάλας δυσχερείας.

Ὁ κώδιξ Σινᾶ 1040 ἔχει μόνον τὰ διακονικά. Ἀπὸ τῆς ἐπέψεως ταύτης ἡ κάλυψις εἶναι πλήρης. Ὁρισμένοι τυπικαὶ διατάξεις τοῦ Τυπικοῦ τῆς Ἀναστάσεως βοηθοῦν εἰς τὴν ἔνταξιν

τῶν διακονικῶν τούτων εἰς τὸ λειτουργικὸν πλαίσιον τῆς δομῆς τῆς ὅλης λειτουργίας. Ἐλάχισται τινες τυπικαὶ διατάξεις ὑπάρχουν καὶ εἰς τὸ διακονικόν, ὡς «μετὰ τὸ πληρωθῆναι τὰ ἀναγνώσματα», «μετὰ τοῦτο», «μετὰ τὴν ἐκφώνησιν» (δίς), «ὁ ἱερεὺς ἐκφωνεῖ Ἐκαὶ καταξίωσον ἡμᾶς, δέσποτα, ὁ λαὸς Ἰακώβου, ὁ ἱερεὺς Ὁτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία» καὶ «ὁ λαὸς τὸ Κύριε, ἐλέησον» κβ'».

Τὸ Τυπικὸν τῆς Ἀναστάσεως εἶναι πληρέστερον. Περιέχει πάσας τὰς τυπικὰς διατάξεις διὰ τὴν τέλεσιν τῆς Προηγιασμένης κατὰ τὰς τρεῖς πρώτας ἡμέρας τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος καὶ πάντα ὅσα ἀφοροῦν εἰς τὸν λαόν, μετὰ τοῦ κειμένου τῶν τροπαρίων καὶ τῶν ἀναγνωσμάτων. Διακονικὰ ἔχει ὀλίγα, ἀλλ' ὅμως οὐχὶ πάντοτε σύμφωνα πρὸς τὰ τοῦ κώδικος Σινᾶ 1040. Αἱ διαφοραὶ, ὀφειλόμεναι προφανῶς εἰς συνήθειας κατὰ τόπους καὶ χρόνους παραλλαγᾶς, δύνανται νὰ ἐναρμονισθοῦν χωρὶς μεγάλην δυσκολίαν. Ἐπὶ πλεον τὸ Τυπικὸν τοῦτο διασώζει καὶ τὰ διακονικὰ τῶν κατηχομένων καὶ τῶν φωτιζομένων, μὴ ὑπάρχοντα εἰς τὸ Σιναϊτικὸν χειρόγραφον. Τὰ ἀφορῶντα εἰς τὸν ἱερέα δηλοῦνται ἐντὸς τῶν τυπικῶν διατάξεων τοῦ Τυπικοῦ. Συνήθως ἀναγράφονται αἱ ἐκφωνήσεις, ἀλλ' οὐχὶ πάντοτε καὶ αἱ εὐχαί, τῶν ὁποίων ἢ μνημονεύονται μόνον αἱ ἀρχαὶ ἢ, σπανιώτερον, παρατίθεται ὀλόκληρον τὸ κείμενον αὐτῶν. Ἡ ἔλλειψις πάντως ἱερατικοῦ περιέχοντος τὰς εὐχὰς τῆς λειτουργίας ταύτης εἶναι δυσαναπλήρωτος. Ἱερατικὰ συριακῶν Προηγιασμένων ἐδημοσίευσεν ὁ *H. W. Codrington* (*The Syrian Liturgies of the Presanctified*, ἐν *The Journal of Theological Studies*, τ. IV (1903), σελ. 69-82. V (1904), σελ. 369-377 καὶ 535-545), ἀλλ' αἱ εὐχαὶ καὶ ἡ διάταξις τῶν λειτουργικῶν τούτων εἶναι διάφοροι τῆς Ἱεροσολυμιτικῆς.

Πρὸς κάλυψιν τῶν ὑπαρχόντων κενῶν ἐδανείσθημεν εὐχὰς καὶ διατάξεις ἐκ τῆς λειτουργίας τοῦ ἁγίου Ἰακώβου, ἰδίᾳ εἰς τὸ τμήμα τὸ ἀφορῶν εἰς τὰ μετὰ τὴν εἴσοδον τῶν προηγιασμένων μέχρι τῆς κοινωνίας, κατὰ τὰς ἐνδείξεις τὰς παρεχομένας ἐκ τῶν ἀρκτικῶν φράσεων τῶν εὐχῶν τῶν δύο κωδίκων καὶ τῶν ἐκφωνήσεων. Οὕτως ἡ ἐπιχειρουμένη ἀποκατάστασις τοῦ κειμένου

τῆς λειτουργίας ταύτης θὰ παραμείνη εἰς πολλὰ σημεῖα ὑποθετική, μέχρις ὅτου εὐρεθῇ ἱερατικὸν περιέχον τὸ πλήρες κείμενον τῶν εὐχῶν αὐτῆς, ἂν ποτὲ εὐρεθῇ.

Ὡς βάσιν διὰ τὴν ἀποκατάστασιν τοῦ κειμένου ἐλάβομεν τὴν ἀκολουθίαν τῶν προηγιασμένων τῆς Μεγάλης Δευτέρας. Ἡ διάταξις καὶ τῶν τριῶν πρώτων ἡμερῶν τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος εἶναι ἢ αὐτῆ, καίτοι ἢ τῆς Μεγάλης Τετάρτης παρουσιάζει ἰδιορρυθμίας τινάς. Τὰ ἐναλλασσόμενα σημεῖα ἐκτυποῦνται διὰ μικρότερων τυπογραφικῶν στοιχείων, διὰ νὰ εἶναι εὐχερῆς ἢ διακρισις τοῦ σταθεροῦ μέρους τῆς λειτουργίας ἀπὸ τοῦ κινητοῦ.

Κατωτέρω δίδονται αἱ δέουσαι ἐπεξηγήσεις, ἀναλύονται αἱ διαφοραὶ τῶν χειρογράφων, ἐπισημαίνονται τὰ κενὰ αὐτῶν καὶ δικαιολογοῦνται αἱ ἐκάστοτε διὰ τὴν συμπλήρωσιν αὐτῶν προτιμηθεῖσαι λύσεις.

Ἡ Ἱεροσολυμιτικὴ λειτουργία τῶν Προηγιασμένων, ὡς καὶ εἰς τὸν βυζαντινὸν λειτουργικὸν τύπον, συνδέεται μετὰ τῆς ἀκολουθίας τοῦ ἑσπερινοῦ. Ὁ ἑσπερινὸς ὅμως ἐνταῦθα εἶναι πληρέστερος· περιλαμβάνει καὶ τὸ «Καταξίωσον», ἀπόστιχα, λιτὴν καὶ τὸ «Νῦν ἀπολύεις». Συνήπτετο δὲ ὁ ἑσπερινὸς εἰς τὴν ἀκολουθίαν τῆς Θ' ὥρας, ἥτις ὅμως δὲν ἐψάλλετο ὀλόκληρος, ἀλλὰ μέχρι τοῦ «Μὴ δὴ παραδῶης ἡμᾶς εἰς τέλος...» ἢ τοῦ ἐπακολουθοῦντος τρισαγίου κατὰ τὴν Μεγάλην Τετάρτην. Κατὰ τὸ Τυπικὸν τῆς Ἀναστάσεως τὸ μέχρι τῆς λιτῆς μέρος τῆς ἀκολουθίας ἐψάλλετο εἰς τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου, ἢ Προηγιασμένη δὲ ἐτελεῖτο εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀναστάσεως.

Αἱ τυπικαὶ διατάξεις αἱ ἀφορῶσαι εἰς τὸ πρῶτον μέρος τοῦ ἑσπερινοῦ, κατὰ τὸ Τυπικὸν τῆς Ἀναστάσεως, εἶναι συντομώταται· «Καὶ εὐθὺς τὸν ἑσπερινόν. Στιχολογία τὰ Πρὸς Κύριον. Στιχηρὰ εἰς τὸ «Κύριε, ἐκέκραξα'...». Περὶ τῶν διακονικῶν, τῶν ἱερατικῶν εὐχῶν καὶ τῶν ἐκφωνήσεων δὲν γίνεται μνεῖα οὔτε εἰς τὸ Τυπικὸν οὔτε εἰς τὸν κώδικα Σινᾶ 1040. Προφανῶς ἢ ἀκολουθία ἐψάλλετο ὑπὸ μόνων τῶν χορῶν, ἀντιφωνικῶς καὶ «πραεῖα τῆ φωνῆ» ἢ «ἐν γαληνότητι», ὡς καὶ ἢ Θ' ὥρα. Ὁ τρόπος αὐτὸς τῆς ψαλμωδίας ἀποκατεστάθη ἐπὶ τῆ βά-

σει τοῦ ἀρχαιοτέρου γνωστοῦ Ἱεροσολυμιτικοῦ Ὁρολογίου τοῦ κώδικος Σινᾶ 863 τοῦ Θ' αἰῶνος (*J. Mateos, Un Horologion inédit de Saint - Sabas. Le codex sinaitique grec 863 (IXe siècle), Mélanges Eugène Tisserant, vol. III, Studi e Testi 233, Città del Vaticano 1964, σελ. 47-76*). Ἐκεῖ «εἰς τὰ ἔσπερινά» (φ. 77v-99r), εἰς τὸν προοιμιακὸν συνάπτονται τὰ «Πρὸς Κύριον» καὶ εἰς ταῦτα οἱ ψαλμοὶ τοῦ λυχνικοῦ, παρεμβαλλομένου τοῦ «Δόξα καὶ νῦν» μόνον μεταξὺ τῶν δύο ἐνδιαμέσων στάσεων τοῦ καθίσματος, ἄνευ διακονικῶν συναπτῶν καὶ ἱερατικῶν εὐχῶν καὶ ἐκφωνήσεων. Οἱ ψαλμοὶ δύνανται νὰ ψαλοῦν εἰς ἀπλοῦν καὶ σύντομον μέλος ἀντιφωνικῶς, εἰς δύο χορούς, κατὰ τὸν ἦχον τοῦ πρώτου τροπαρίου τῶν στιχηρῶν τοῦ «Κύριε, ἐκέκραξα». Κατὰ τὴν ψαλμοδίαν τῶν ψαλμῶν τούτων, κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὰ κατὰ τὴν συνήθη Προηγιασμένην τελούμενα, πρέπει οἱ λειτουργοί, ἀφοῦ ἐνδυθοῦν τὰ ἄμφιά των, νὰ τελέσουν τὰ κατὰ τὴν προσκομιδὴν τῆς Προηγιασμένης καὶ νὰ θυσιάσουν κατὰ τοὺς ψαλμοὺς τοῦ λυχνικοῦ, ἂν καὶ περὶ αὐτῶν δὲν ἔχομεν μαρτυρίας ἀπὸ τὰς πηγὰς.

Τὰ στιχηρὰ κατὰ μὲν τὴν Μεγάλην Δευτέραν καὶ τὴν Μεγάλην Τετάρτην εἶναι τρία, κατὰ δὲ τὴν Μεγάλην Τρίτην ἕξ. Τὸ πρῶτον ἐδιπλώθη διὰ νὰ εἶναι οἱ στίχοι τέσσαρες, κατὰ τὴν κρατοῦσαν συνήθειαν. Τινὰ τῶν ὑπὸ τοῦ Τυπικοῦ τῆς Ἀναστάσεως προβλεπομένων τροπαρίων δὲν ἀπαντοῦν εἰς τὰ ἔντυπα Τριώδια.

Ἡ σειρά τῶν τροπαρίων κατακλείεται διὰ δοξαστικοῦ εἰς τὸ «Δόξα» καὶ θεοτοκίου εἰς τὸ «Καὶ νῦν» κατὰ τὴν Μεγάλην Δευτέραν, διὰ μόνου δὲ δοξαστικοῦ εἰς τὸ «Δόξα καὶ νῦν» κατὰ τὰς δύο ἄλλας ἡμέρας. Τὸ «Σοφία· ὁρθοί» λέγεται κατὰ τὴν ἀρχαίαν τάξιν παρὰ τὰς βασιλικὰς πύλας, εἰς τὸ κάτω μέρος τοῦ ναοῦ, καὶ ἡ εἴσοδος γίνεται ἐκεῖθεν, ψαλλομένου ὡς εἰσοδικοῦ τροπαρίου ἐκ τῶν τῆς ἡμέρας. Ἴστανται δὲ οἱ ἱερεῖς εἰς τὸ μέσον τοῦ ναοῦ, εἰς τὰς παρὰ τὸν ἄμβωνα καθέδρας, ὡς εἰς τὰς ἀρχαίας λειτουργίας τῆς Ἀνατολῆς, διὰ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν ἀναγνωσμάτων, τὸ κήρυγμα καὶ τὰς μετ' αὐτὸ εὐχὰς. Κατὰ τὰς τρεῖς πρώτας ἡμέρας τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος ἀνεγινώσκετο

καὶ Εὐαγγέλιον ἐπομένως ἢ εἴσοδος ἐγίνετο «μετὰ τοῦ Εὐαγγελίου». Ἐὰν δὲν προεβλέπετο ἢ ἀνάγνωσις εὐαγγελικῆς περικοπῆς, ἢ εἴσοδος προφανῶς ἐγίνετο μετὰ τοῦ θυμιατοῦ.

Ἡ διακονικὴ συναπτὴ μετὰ τὴν καθέδραν ἀπέχει τὴν θέσιν τῆς πρὸ τοῦ τρισαγίου συναπτῆς τῶν ἀρχαίων λειτουργιῶν καὶ τῆς λειτουργίας τοῦ ἁγίου Ἰακώβου, ὑπάρχει εἰς τὸν κώδικα Σινᾶ 1040 καὶ μαρτυρεῖται καὶ ὑπὸ τοῦ Τυπικοῦ τῆς Ἀναστάσεως κατὰ τὴν Προηγιασμένην τῆς Μεγάλης Τετάρτης. Δὲν μαρτυρεῖται ὁμως ὑπὸ τῶν κωδίκων ποία ἦτο ἢ μετ' αὐτὴν ἱερατικὴ εὐχὴ καὶ ἐκφώνησις. Διὰ τὴν κάλυψιν τοῦ κενοῦ τούτου ἐδανείσθημεν τὴν ἀντίστοιχον πρὸ τῶν ἀναγνωσμάτων εὐχὴν τῆς λειτουργίας τοῦ ἁγίου Ἰακώβου κατὰ τὸν κώδικα Vatican. Borg. 24.

Τὰ προκείμενα καὶ τὰ ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης ἀναγνώσματα καὶ τῶν τριῶν ἡμερῶν δὲν συμπίπτουν πρὸς τὰ ἀντίστοιχα ἀναγνώσματα τοῦ ἐν χρήσει Τριφδίου. Εἶναι δὲ τρία διὰ τὴν Μεγάλην Δευτέραν (Γένεσις, Ἡσαΐας, Παροιμία), τρία διὰ τὴν Μεγάλην Τρίτην (Γένεσις, Παροιμία, Ἡσαΐας) καὶ δύο διὰ τὴν Μεγάλην Τετάρτην (Γένεσις, Παροιμία). Ἐκτὸς τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος θὰ ἐλέγοντο τὰ ἀναγνώσματα τοῦ ἑσπερινοῦ ἐκάστης ἡμέρας (Γένεσις, Παροιμία), προστιθεμένου καὶ ἑνὸς ἀναγνώσματος ἐκ τοῦ Ἡσαΐου - πιθάνον τοῦ ἀναγνώσματος τῆς Τριθέκτης -, προκείμενα δὲ τὰ τῆς ἡμέρας.

Αἱ εὐαγγελικαὶ περικοπαὶ συμπίπτουν πρὸς τὰς σημερινάς. Ἐκτὸς τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος ἀσφαλῶς δὲν ἀνεγινώσκετο εὐαγγελικὸν ἀνάγνωσμα.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν τροπαρίων τῶν ἀποστίχων δὲν εἶναι ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τὰς τρεῖς ἡμέρας τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος. Οὕτω προβλέπονται τέσσαρα κατὰ τὴν Μεγάλην Δευτέραν καὶ Τετάρτην καὶ πέντε κατὰ τὴν Μεγάλην Τρίτην. Διὰ τὰς ἐκτὸς τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος ἡμέρας δύνανται νὰ χρησιμοποιηθοῦν εἴτε τὰ ἀπόστιχα τοῦ ἑσπερινοῦ τοῦ Τριφδίου (τὴν Δευτέραν, Τρίτην καὶ Πέμπτην), εἴτε τὰ ὑπολειφθέντα στιχηρὰ τοῦ «Κύριε, ἐκέκραξα....» ἢ καὶ τὰ στιχηρὰ τοῦ Μηναιίου.

Ὡς στίχοι τῶν ἀποστίχων ἐνταῦθα λαμβάνονται ψαλμικοὶ στίχοι, διάφοροι δι' ἐκάστην ἡμέραν, ἀναφερόμενοι εἰς τὸ πάθος τοῦ Κυρίου. Ἐξω τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος προφανῶς ἐχρησιμοποιοῦντο οἱ κοινοὶ στίχοι τῶν ἀποστίχων τοῦ ἔσπερινοῦ («Πρὸς σὲ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου...» καὶ «Ἐλέησον ἡμᾶς, Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς...»).

Ἡ εὐχὴ μετὰ τὴν ἐκτενῆ καὶ τὰς αἰτήσεις δὲν σημειοῦται ὑπὸ τῶν χειρογράφων, εἰ μὴ μόνον ἡ ἐκφώνησις αὐτῆς «Ὅτι πρέπει σοι...». Ἐτέθη δὲ ἡ πρώτη εὐχὴ τοῦ λυχνικοῦ «Κύριε οἰκτίρμον καὶ ἐλεῆμον...» ὡς ἐναρμονιζομένη πρὸς τὴν ἐκφώνησιν καὶ ὡς κατάλληλος τῇ περιστάσει.

Ἡ ὑπὲρ τῶν κατηχομένων καὶ ἡ ὑπὲρ τῶν φωτιζομένων εὐχαὶ ἀναγράφονται ὀλόκληροι εἰς τὸ Τυπικὸν τῆς Ἀναστάσεως. Ἀντιθέτως τῆς τρίτης εὐχῆς μαρτυρεῖται μόνον ἡ ἐκφώνησις «Ὅτι πρέπει σοι». Ἡ εὐχὴ «Ὁ προειπὼν...» ἐλήφθη ἐκ τῆς λειτουργίας τῶν Ἀποστολικῶν Διαταγῶν (Η', 8: Εὐχὴ ὑπὲρ τῶν φωτιζομένων).

Αἱ δεήσεις ὑπὲρ τῶν φωτιζομένων εἶναι διπλαῖ («οἱ πρὸς τὸ φῶτισμα» καὶ «οἱ πρὸς τὸ φῶτισμα, τῶν κατηγήσεων μνημονεύοντες») καὶ θὰ ἐλέγοντο μόνον ἀπὸ τῆς Τετάρτης τῆς Μεσονηστίμου ἑβδομάδος, ὡς εἰς τὴν βυζαντινὴν λειτουργίαν τῶν Προηγιασμένων. «Οἱ πρὸς τὸ φῶτισμα, τῶν κατηγήσεων μνημονεύοντες» ἦσαν προφανῶς προκεχωρημένη τις τάξις κατηχομένων. Οὗτοι δὲν ἀπελύοντο ἀμέσως μετὰ τὴν ὑπὲρ αὐτῶν εὐχὴν, ἀλλ' ὀλίγον ἄργότερον, πιθανῶς ἀμέσως πρὸ τῆς εἰσόδου τῶν προηγιασμένων κατὰ τὰς τελευταίας διακονικὰς προτροπὰς «Μὴ τις τῶν κατηχομένων, μὴ τις τῶν ἀμυήτων...». Ἡ τάξις αὕτη ἀπαντᾷ, καθ' ὅσον γνωρίζομεν, μόνον εἰς τὸ Τυπικὸν τῆς Ἀναστάσεως.

Ἡ λιτὴ ἐγένετο ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ ἁγίου Κωνσταντίνου εἰς τὸν ναὸν τῆς Ἀναστάσεως, ὅπου ἐτελεῖτο ἡ Προηγιασμένη. Τοῦτο προϋποθέτει, ὅτι ἡ προσκομιδὴ τῶν προηγιασμένων δὲν ἐγένετο κατὰ τὸ κάθισμα τοῦ Ψαλτηρίου, ὡς εἰς τὴν βυζαντινὴν Προηγιασμένην, ἀλλὰ κατὰ τὴν ψαλμωδίαν τοῦ ἀντι τοῦ χερουβικοῦ ψαλλομένου ὕμνου «Νῦν αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν...».

Κατὰ τὸ χερουβικὸν ἐξ ἄλλου ἐγίνετο ἡ προσκομιδὴ καὶ εἰς τὴν τελείαν λειτουργίαν κατὰ τὴν παλαιὰν πρᾶξιν. Ἐν περιπτώσει τελέσεως τῆς λειτουργίας ταύτης ἡ λιτὴ δύναται νὰ κατευθυνθῇ ἐκ τοῦ μέσου τοῦ ναοῦ - τοῦ ἄμβωνος -, ὅπου μέχρι τοῦ σημείου τούτου ἴστανται οἱ ἱερεῖς, πρὸς τὸ ἅγιον βῆμα. Ὡς τροπάρια λιτῆς δύνανται νὰ χρησιμοποιηθοῦν ἐκ τῆς ἀκολουθίας τῆς ἡμέρας, ἐν τῶν ἑσπερίων καὶ τὸ μαρτυρικὸν τοῦ ἤχου ἢ τὸ «Σήμερον τὸ προφητικὸν...» καὶ τὸ «Οὐκέτι φλογίνη ρομφαία...» κατὰ τὴν Δ' ἐβδομάδα τῶν Νηστειῶν.

Κατὰ τὴν Μεγάλην Τετάρτην μετὰ τὸ κοντάκιον ἐψάλλετο προκείμενον, ἀνεγινώσκετο ἡ προφητεία τοῦ Ζαχαρίου, ἐψάλλετο νέον προκείμενον, ἀνεγινώσκετο ἡ παραλειφθεῖσα προηγουμένως εὐαγγελικὴ περικοπὴ καὶ ἐπηκολούθει ἡ ψαλμοφῶδια τεσσάρων τροπαρίων.

Ἄμα τῇ εἰσόδῳ εἰς τὸ βῆμα ἐψάλλετο τὸ «Κατευθύνθη τῷ», συνοδεῦον προφανῶς, ὡς καὶ νῦν, τὴν θυμίασιν τοῦ θυσιαστηρίου. Δὲν μαρτυρεῖται πόσας φορὰς ἐψάλλετο οὔτε ἂν προετάσσοντο αὐτοῦ στίχοι τοῦ 140οῦ ψαλμοῦ, ὡς ἐν τῇ βυζαντινῇ Προηγιασμένῃ. Τὸ «τρὶς» ἐτέθη ὑφ' ἡμῶν διὰ τὸ μῆκος τῆς ἀκολουθίας, ἀντὶ τοῦ πιθανωτέρου ἐξάκις.

Κατὰ τὴν Μεγάλην Τετάρτην μετὰ τὸ «Νῦν ἀπολύεις...» τὸ Τυπικὸν σημειώνει «Τρισάγιον». Δὲν εἶναι βέβαιον ἂν πρόκειται περὶ τῆς ψαλμοφῶδιαι τοῦ τρισαγίου, ὡς εἰς τὴν θείαν λειτουργίαν, ἢ περὶ τῆς ἀπαγγελίας αὐτοῦ τρὶς μετὰ τοῦ «Παναγία Τριάς...» καὶ τοῦ «Πάτερ ἡμῶν...», ὡς εἰς τὸν ἑσπερινόν. Εἰς τὰς ἄλλας δύο ἡμέρας πάντως δὲν ἀπαντᾷ. Ἀντιθέτως τὸ «Κύριε, ἐλέησον μ'» μαρτυρεῖται καὶ διὰ τὰς τρεῖς ἡμέρας. Ἡ εὐχὴ τῆς κεφαλοκλισίας ἐλήφθη ἐκ τῆς λειτουργίας τοῦ ἁγίου Ἰακώβου.

Τῆς εὐχῆς μετὰ τὴν καθολικὴν συναπτὴν μαρτυρεῖται ὑπὸ τοῦ Τυπικοῦ τῆς Ἀναστάσεως μόνον ἡ ἀρχή: «Καὶ δὸς ἡμῖν, Κύριε, εὐπρόσδεκτον γενέσθαι». Οὕτως ἄρχεται τὸ περὶ τὸ τέλος τῆς τρίτης εὐχῆς τῆς καθολικῆς συναπτῆς τῆς λειτουργίας τοῦ ἁγίου Ἰακώβου «Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ κτίσας ἡμᾶς...» τῆς ἐπιγραφομένης «τοῦ Μεγάλου Βασιλείου», ἐμβό-

λιμον αὐτῆς τμήμα, ἰὸ ὁποῖον μόνον εἰς τὴν λειτουργίαν ταύτην ἀπαντᾷ. Ἡ εὐχή αὕτη εὑρηται καὶ εἰς τὴν βυζαντινὴν λειτουργίαν τοῦ Μεγάλου Βασιλείου ὡς «εὐχή τῆς προσκομιδῆς», λεγομένη μετὰ τὴν ἀπόθεσιν τῶν τιμίων δώρων ἐπὶ τῆς ἁγίας τραπέζης, ἄνευ ὅμως τῆς ἐν λόγῳ προσθήκης. Προφανῶς ἐλέγετο μόνον τὸ τελευταῖον τοῦτο μέρος τῆς εὐχῆς, διότι τὰ λοιπά, ὡς ἀναφερόμενα εἰς τὴν τέλεσιν τῆς τελείας λειτουργίας, δὲν ἦσαν κατάλληλα διὰ τὴν Προηγιασμένην. Ἐκφώνησις ἐτέθη τὸ «Ἐλεει καὶ οἰκτιρμοῖς...» τῆς κατακλείδος τῶν εὐχῶν τῆς καθολικῆς συναπτῆς τῆς τελείας λειτουργίας τοῦ ἁγίου Ἰακώβου.

Αἱ ἐφεξῆς εὐχαὶ ἐλήφθησαν ἐκ τῆς λειτουργίας τοῦ ἁγίου Ἰακώβου. Εἰς τὰς πηγὰς δηλοῦνται μόνον τὰ διακονικὰ καὶ αἱ ἐκφωνήσεις.

Κοινωνικὰ προβλέπονται διάφορα δι' ἐκάστην τῶν τριῶν ἡμερῶν. Ὁμοίως καὶ αἱ ὀπισθάμβωνσι ἀπολυτικαὶ εὐχαὶ εἶναι διάφοροι δι' ἐκάστην ἡμέραν τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος καὶ προσαρμόζονται πρὸς τὰ εἰδικὰ θέματα αὐτῶν. Ἐκτὸς Μεγάλης Ἑβδομάδος πιθανὸν ἐλέγετο ἄλλη εὐχή, δυναμένη νὰ ἀναπληρωθῇ εἴτε ὑπὸ τῆς συνήθους εὐχῆς τῆς βυζαντινῆς Προηγιασμένης εἴτε ὑπὸ τῆς ἐν τῷ Παραρτήματι δημοσιευομένης ὁμοίας εὐχῆς τοῦ Βαρβερινοῦ κώδικος 336.

Εἰς τὸ Παράρτημα δημοσιεύεται ἡ διάταξις τῆς Προηγιασμένης τῆς Μεγάλης Τρίτης καὶ τῆς Μεγάλης Τετάρτης καὶ ἀποκατάστασις, κατ' ἀναλογίαν, τῆς Προηγιασμένης τοῦ ἁγίου Ἰακώβου μιᾶς ἡμέρας ἐκτὸς τῆς Μεγάλης Ἑβδομάδος, τῆς Τετάρτης τῆς Δ' Ἑβδομάδος τῶν Νηστειῶν.

Τὸν κώδικα Σινᾶ 1040 ἐχρησιμοποίησαμεν ἐκ φωτογραφιῶν εὐγενῶς ἀποσταλειςῶν ἡμῖν παρὰ τοῦ Σεβασμ. Ἀρχιεπισκόπου Σινᾶ κ. Δαμιανοῦ. Τὸν κώδικα Τιμίου Σταυροῦ 43 ἐκ φωτογραφιῶν τοῦ κ. Κ. Γεωργίου. Τὰ ἐκ τῆς λειτουργίας τοῦ ἁγίου Ἰακώβου δανειζόμενα κείμενα ἐλήφθησαν ἐκ τῆς κριτικῆς ἐκδόσεως τοῦ *B. Ch. Mercier, La Liturgie de Saint Jacques* (*Patrologia Orientalis* τ. XXVI, σελ. 115-256), Paris 1946. Οἱ ψαλ-

μοί, τὰ ἀναγνώσματα καὶ τὰ τροπάρια ἐκ τῶν προσφάτων ἐκδόσεων τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τοῦ Ψαλτηρίου (1968) καὶ τοῦ Τριψδίου (1960).

Ἡ ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ
ΤῶΝ ΠΡΟΒΗΓΙΑΣΜΕΝΩΝ
ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΑΚΩΒΟΥ ΤΟΥ ΑΔΕΛΦΟΘΕΟΥ

Τῆ ἁγίᾳ καὶ Μεγάλῃ Λειτουργίᾳ ἀπερχομένης τῆς
ἐξ ἄρας μέχρι τοῦ ἁγίου ἁποστόλου Ἰακώβου
καὶ εἰθὺς συνάπτεται τὸ ἱερόν. Ἰακώβου = Α.
Ψάλλομεν ἐκ τῆς ψαλτηρίας τῆς ἁγίας
φωνῆ, οὐκ ἐκ τῆς ψαλτηρίας τοῦ ἁγίου Ἰακώβου = Α.

ἘΝΑΡΞΙΣ

Α. Δεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ προσπέσωμεν τῷ βασιλεῖ ἡμῶν Θεῷ.

Δεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ προσπέσωμεν Χριστῷ τῷ βασιλεῖ ἡμῶν Θεῷ.

Δεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ προσπέσωμεν αὐτῷ, Χριστῷ τῷ βασιλεῖ καὶ Θεῷ ἡμῶν.

Ὁ ΠΡΟΣΕΜΙΑΚΟΣ (ΨΑΛΜΟΣ 113)

Ἐδόξαί, ἡ ψυχὴ μου, τὸν Κύριον. Κύριε ὁ Θεός μου, μεγαλύνθητι σφόδρα.

Ἐξομολόγησον καὶ μεγαλοπρέπειαν ἐναύσια, ἀναβαλλόμενος φῶς ὡς ἡμέτιον.

Ἐκτείλων τὸν οὐρανὸν ὡς τὸ δέρμα, ὁ σιγαί-
ζων ἐν ὕδασι τὰ ὑπερῶα αὐτοῦ.

- A.** = Ἀναγνώστης
Δ. = Διάκονος
Ι. = Ἱερεὺς
Κ. = Κληρικοί
Λ. = Λαὸς
* = Ἀλλαγὴ στίχου (ἐπὶ ἐμμέτρου κειμένου)

**Η ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ
ΤΩΝ ΠΡΟΗΓΙΑΣΜΕΝΩΝ
ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΙΑΚΩΒΟΥ ΤΟΥ ΑΔΕΛΦΟΘΕΟΥ**

Τῇ ἀγίᾳ καὶ Μεγάλῃ Δευτέρᾳ ἑσπέρας ψάλλομεν τὴν
Θ' ὥραν μέχρι τοῦ «Μὴ δὴ παραδόξῃς ἡμᾶς εἰς τέλος...»
καὶ εὐθὺς συνάπτομεν τὸ λυχνικόν.

Ψάλλομεν δὲ τοὺς ψαλμοὺς εἰς δύο χοροὺς πραεῖα τῇ
φωνῇ, οὕτως·

ΕΝΑΡΞΙΣ

Α. Δεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ προσπέσωμεν τῷ βα-
σιλεῖ ἡμῶν Θεῷ.

Δεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ προσπέσωμεν Χρι-
στῷ τῷ βασιλεῖ ἡμῶν Θεῷ.

Δεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ προσπέσωμεν αὐ-
τῷ, Χριστῷ τῷ βασιλεῖ καὶ Θεῷ ἡμῶν.

Ο ΠΡΟΟΙΜΙΑΚΟΣ (ΨΑΛΜΟΣ ΡΓ')

Εὐλόγει, ἡ ψυχὴ μου, τὸν Κύριον· Κύριε ὁ
Θεός μου, ἐμεγαλύνθης σφόδρα.

Ἐξομολόγησιν καὶ μεγαλοπρέπειαν ἐνεδύσω,
ἀναβαλλόμενος φῶς ὡς ἱμάτιον.

Ἐκτείνων τὸν οὐρανὸν ὡσεὶ δέρριν, ὁ στεγά-
ζων ἐν ὕδασι τὰ ὑπερῶα αὐτοῦ.

Ὁ τιθεὶς νέφη τὴν ἐπίβασιν αὐτοῦ, ὁ περιπα-
τῶν ἐπὶ πτερύγων ἀνέμων.

Ὁ ποιῶν τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ πνεύματα καὶ
τοὺς λειτουργοὺς αὐτοῦ πυρὸς φλόγα.

Ὁ θεμελιῶν τὴν γῆν ἐπὶ τὴν ἀσφάλειαν αὐ-
τῆς, οὐ κλιθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα τοῦ αἰῶνος.

Ἄβυσσος ὡς ἱμάτιον τὸ περιβόλαιον αὐτῆς,
ἐπὶ τῶν ὀρέων στήσονται ὕδατα.

Ἄπὸ ἐπιτιμῆσεώς σου φεύξονται, ἀπὸ φωνῆς
βροντῆς σου δειλιάσουσιν.

Ἀναβαίνουνουσιν ὄρη καὶ καταβαίνουνουσι πεδία
εἰς τὸν τόπον, ὃν ἐθεμελίωσας αὐτά.

Ὅριον ἔθου, ὃ οὐ παρελεύσονται, οὐδὲ ἐπι-
στρέψουσι καλύψαι τὴν γῆν.

Ὁ ἐξαποστέλλων πηγὰς ἐν φάραγξιν, ἀνα-
μέσον τῶν ὀρέων διελεύσονται ὕδατα.

Ποτιοῦσι πάντα τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ, προσδέ-
ξονται ὄναγροι εἰς δίψαν αὐτῶν.

Ἐπ' αὐτὰ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ κατασκη-
νώσει· ἐκ μέσου τῶν πετρῶν δώσουσι φωνήν.

Ποτίζων ὄρη ἐκ τῶν ὑπερώων αὐτοῦ, ἀπὸ
καρποῦ τῶν ἔργων σου χορτασθήσεται ἡ γῆ.

Ὁ ἐξανατέλλων χόρτον τοῖς κτήνεσι καὶ χλόην
τῇ δουλείᾳ τῶν ἀνθρώπων.

Τοῦ ἐξαγαγεῖν ἄρτον ἐκ τῆς γῆς καὶ οἶνος
εὐφραίνει καρδίαν ἀνθρώπου.

Τοῦ ἰλαρῦναι πρόσωπον ἐν ἐλαίῳ καὶ ἄρτος
καρδίαν ἀνθρώπου στηρίζει.

Χορτασθήσονται τὰ ξύλα τοῦ πεδίου, αἱ κέ-
δροι τοῦ Λιβάνου, ἃς ἐφύτευσας.

Ἐκεῖ στρουθία ἐννοσσεύσουσι, τοῦ ἔρωδιου
ἢ κατοικία ἡγεῖται αὐτῶν.

Ὅρη τὰ ὑψηλὰ ταῖς ἐλάφοις, πέτρα καταφυγή
τοῖς λαγωοῖς.

Ἐποίησε σελήνην εἰς καιρούς· ὁ ἥλιος ἔγνω
τὴν δύσιν αὐτοῦ.

Ἐθου σκότος καὶ ἐγένετο νύξ· ἐν αὐτῇ διε-
λεύσονται πάντα τὰ θηρία τοῦ δρυμοῦ.

Σκύμνοι ὠρούμενοι τοῦ ἀρπάσαι καὶ ζητῆσαι
παρὰ τῷ Θεῷ βρῶσιν αὐτοῖς.

Ἀνέτειλεν ὁ ἥλιος καὶ συνήχθησαν καὶ εἰς τὰς
μάνδρας αὐτῶν κοιτασθήσονται.

Ἐξελεύσεται ἄνθρωπος ἐπὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ
καὶ ἐπὶ τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ ἕως ἑσπέρας.

Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου, Κύριε· πάντα
ἐν σοφίᾳ ἐποίησας· ἐπληρώθη ἡ γῆ τῆς κτίσεώς
σου.

Αὕτη ἡ θάλασσα ἢ μεγάλη καὶ εὐρύχωρος·
ἐκεῖ ἔρπετά, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός, ζῶα μικρὰ
μετὰ μεγάλων.

Ἐκεῖ πλοῖα διαπορεύονται· δράκων οὗτος,
ὄν ἔπλασας ἐμπαίζειν αὐτῇ.

Πάντα πρὸς σέ προσδοκῶσι δοῦναι τὴν τρο-
φήν αὐτῶν εἰς εὐκαιρον· δόντος σου αὐτοῖς, συλ-
λέξουσιν.

Ἀνοίξαντός σου τὴν χεῖρα, τὰ σύμπαντα πλη-
σθήσονται χρηστότητος· ἀποστρέψαντος δέ σου
τὸ πρόσωπον, ταραχθήσονται.

Ἀντανελεῖς τὸ πνεῦμα αὐτῶν καὶ ἐκλείψουσι
καὶ εἰς τὸν χοῦν αὐτῶν ἐπιστρέψουσιν.

Ἐξαποστελεῖς τὸ πνεῦμά σου καὶ κτισθήσονται καὶ ἀνακαινιεῖς τὸ πρόσωπον τῆς γῆς.

Ἦτω ἡ δόξα Κυρίου εἰς τοὺς αἰῶνας· εὐφρανθήσεται Κύριος ἐπὶ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ.

Ὁ ἐπιβλέπων ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ποιῶν αὐτὴν τρέμειν· ὁ ἀπτόμενος τῶν ὀρέων καὶ καπνίζονται.

Ἄσω τῷ Κυρίῳ ἐν τῇ ζωῇ μου, ψαλῷ τῷ Θεῷ μου ἕως ὑπάρχω.

Ἦδυνθείη αὐτῷ ἡ διαλογία μου, ἐγὼ δὲ εὐφρανθήσομαι ἐπὶ τῷ Κυρίῳ.

Ἐκλείποιεν ἁμαρτωλοὶ ἀπὸ τῆς γῆς καὶ ἄνομοι, ὥστε μὴ ὑπάρχειν αὐτούς.

Εὐλόγει, ἡ ψυχὴ μου, τὸν Κύριον.

Δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ ἁγίῳ Πνεύματι· καὶ νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

Η ΣΤΙΧΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΨΑΛΤΗΡΙΟΥ

Εἶτα συναπτῶς στιχολογοῦμεν τὰ «Πρὸς Κύριον» (Κάθισμα ΙΗ' - «Ἀναβαθμοὶ») εἰς δύο χοροὺς ἐν γαληνότητι, οὕτως·

Στάσις α'. Ψαλμὸς ριθ'

Πρὸς Κύριον ἐν τῷ θλίβεσθαί με ἐκέκραξα καὶ εἰσήκουσέ μου.

Κύριε, ῥῦσαι τὴν ψυχὴν μου ἀπὸ χειλέων ἀδίκων καὶ ἀπὸ γλώσσης δολίας.

Τί δοθείη σοι καὶ τί προστεθείη σοι πρὸς γλώσσαν δολίαν;

Τὰ βέλη τοῦ δυνατοῦ ἠκονημένα σὺν τοῖς ἀν-
θραξι τοῖς ἐρημικοῖς.

Οἶμοι, ὅτι ἡ παροικία μου ἐμακρύνθη, κα-
τεσκήνωσα μετὰ τῶν σκηνωμάτων Κηδάρ. Πολ-
λὰ παρώκησεν ἡ ψυχὴ μου.

Μετὰ τῶν μισούντων τὴν εἰρήνην ἤμην εἰρηνι-
κός· ὅταν ἐλάλουν αὐτοῖς, ἐπολέμουν με δωρεάν.

Ψαλμὸς ρκ'

Ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου εἰς τὰ ὄρη, ὅθεν
ἤξει ἡ βοήθειά μου.

Ἡ βοήθειά μου παρὰ Κυρίου, τοῦ ποιήσαντος
τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.

Μὴ δώης εἰς σάλον τὸν πόδα σου, μηδὲ νυ-
στάξῃ ὁ φυλάσσων σε.

Ἴδου οὐ νυστάξει, οὐδὲ ὑπνώσει ὁ φυλάσσων
τὸν Ἰσραήλ.

Κύριος φυλάξει σε, Κύριος σκέπη σοι ἐπὶ χεῖ-
ρα δεξιάν σου.

Ἡμέρας ὁ ἥλιος οὐ συγκαύσει σε, οὐδὲ ἡ σε-
λήνη τὴν νύκτα.

Κύριος φυλάξει σε ἀπὸ παντὸς κακοῦ, φυ-
λάξει τὴν ψυχὴν σου ὁ Κύριος.

Κύριος φυλάξει τὴν εἴσοδόν σου καὶ τὴν ἔξο-
δόν σου ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος.

Ψαλμὸς ρκα'

Εὐφράνθη ἐπὶ τοῖς εἰρηκόσι μοι· εἰς οἶκον
Κυρίου πορευσόμεθα.

Ἐστῶτες ἦσαν οἱ πόδες ἡμῶν ἐν ταῖς αὐλαῖς
σου, Ἱερουσαλήμ.

Ἱερουσαλήμ οἰκοδομουμένη ὡς πόλις, ἧς ἡ μετοχή αὐτῆς ἐπὶ τὸ αὐτό.

Ἐκεῖ γὰρ ἀνέβησαν αἱ φυλαί, φυλαὶ Κυρίου, μαρτύριον τῷ Ἰσραήλ, τοῦ ἐξομολογήσασθαι τῷ ὀνόματι Κυρίου.

Ὅτι ἐκεῖ ἐκάθισαν θρόνοι εἰς κρίσιν· θρόνοι ἐπὶ οἶκον Δαυίδ.

Ἐρωτήσατε δὴ τὰ εἰς εἰρήνην τὴν Ἱερουσαλήμ καὶ εὐθηνία τοῖς ἀγαπῶσί σε.

Γενέσθω δὴ εἰρήνη ἐν τῇ δυνάμει σου καὶ εὐθηνία ἐν ταῖς πυργοβάρεσί σου.

Ἐνεκα τῶν ἀδελφῶν μου καὶ τῶν πλησίον μου, ἐλάλουν δὴ εἰρήνην περὶ σοῦ.

Ἐνεκα τοῦ οἴκου Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, ἐξεζήτησα ἀγαθά σοι.

Ψαλμὸς ρκβ'

Πρὸς σέ ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου, τὸν κατοικοῦντα ἐν τῷ οὐρανῷ.

Ἴδου ὡς ὀφθαλμοὶ δούλων εἰς χεῖρας τῶν κυρίων αὐτῶν, ὡς ὀφθαλμοὶ παιδίσκης εἰς χεῖρας τῆς κυρίας αὐτῆς· οὕτως οἱ ὀφθαλμοὶ ἡμῶν πρὸς Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν, ἕως οὗ οἰκτιρήσαι ἡμᾶς.

Ἐλέησον ἡμᾶς, Κύριε, ἐλέησον ἡμᾶς, ὅτι ἐπὶ πολὺ ἐπλήσθημεν ἐξουδενώσεως.

Ἐπὶ πλεῖον ἐπλήσθη ἡ ψυχὴ ἡμῶν· τὸ ὄνειδος τοῖς εὐθηνουῖσι καὶ ἡ ἐξουδένωσις τοῖς ὑπερηφάνοις.

Ψαλμὸς ρκγ'

Εἰ μὴ ὅτι Κύριος ἦν ἐν ἡμῖν, εἰπάτω δὴ Ἰσραήλ,

εἰ μὴ ὅτι Κύριος ἦν ἐν ἡμῖν, ἐν τῷ ἐπαναστῆναι
ἀνθρώπους ἐφ' ἡμᾶς, ἄρα ζῶντας ἂν κατέπιον ἡμᾶς.

Ἐν τῷ ὀργισθῆναι τὸν θυμὸν αὐτῶν ἐφ' ἡμᾶς,
ἄρα τὸ ὕδωρ ἂν κατεπόντισεν ἡμᾶς.

Χείμαρρον διῆλθεν ἡ ψυχὴ ἡμῶν, ἄρα διῆλθεν
ἡ ψυχὴ ἡμῶν τὸ ὕδωρ τὸ ἀνυπόστατον.

Εὐλογητὸς Κύριος, ὃς οὐκ ἔδωκεν ἡμᾶς εἰς
θήραν τοῖς ὁδοῦσιν αὐτῶν.

Ἡ ψυχὴ ἡμῶν ὡς στρουθίον ἐρρύσθη ἐκ τῆς
παγίδος τῶν θηρευόντων.

Ἡ παγίς συνετρίβη καὶ ἡμεῖς ἐρρύσθημεν.

Ἡ βοήθεια ἡμῶν ἐν ὀνόματι Κυρίου, τοῦ ποιή-
σαντος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.

Δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ ἀγίῳ Πνεύματι· καὶ
νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

Στάσις β'. Ψαλμὸς ρκδ'

Οἱ πεποιθότες ἐπὶ Κύριον, ὡς ὄρος Σιών· οὐ
σαλευθήσεται εἰς τὸν αἰῶνα ὁ κατοικῶν Ἱερου-
σαλήμ.

Ὁρη κύκλω αὐτῆς καὶ ὁ Κύριος κύκλω τοῦ
λαοῦ αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος.

Ὅτι οὐκ ἀφήσει Κύριος τὴν ῥάβδον τῶν ἁμαρ-
τωλῶν ἐπὶ τὸν κλῆρον τῶν δικαίων, ὅπως ἂν μὴ
ἐκτείνωσιν οἱ δίκαιοι ἐν ἀνομίαις χεῖρας αὐτῶν.

Ἀγάθυνον, Κύριε, τοῖς ἀγαθοῖς καὶ τοῖς εὐ-
θέσι τῆ καρδία.

Τοὺς δὲ ἐκκλίνοντας εἰς τὰς στραγγαλιὰς ἀπά-
ξει Κύριος μετὰ τῶν ἐργαζομένων τὴν ἀνομίαν.

Εἰρήνη ἐπὶ τὸν Ἰσραήλ.

Ψαλμὸς ρκε'

Ἐν τῷ ἐπιστρέψαι Κύριον τὴν αἰχμαλωσίαν
Σιών, ἐγενήθημεν ὡσεὶ παρακεκλημένοι.

Τότε ἐπλήσθη χαρᾶς τὸ στόμα ἡμῶν καὶ ἡ
γλῶσσα ἡμῶν ἀγαλλιάσεως.

Τότε ἐροῦσιν ἐν τοῖς ἔθνεσιν· Ἐμεγάλυνε Κύ-
ριος τοῦ ποιῆσαι μετ' αὐτῶν.

Ἐμεγάλυνε Κύριος τοῦ ποιῆσαι μεθ' ἡμῶν·
ἐγενήθημεν εὐφραινόμενοι.

Ἐπίστρεψον, Κύριε, τὴν αἰχμαλωσίαν ἡμῶν,
ὡς χειμάρρους ἐν τῷ νότῳ.

Οἱ σπείροντες ἐν δάκρυσιν, ἐν ἀγαλλιάσει θε-
ριοῦσι.

Πορευόμενοι ἐμπορεύοντο καὶ ἔκλαιον βάλλον-
τες τὰ σπέρματα αὐτῶν.

Ἐρχόμενοι δὲ ἤξουσιν ἐν ἀγαλλιάσει, αἶρον-
τες τὰ δράγματα αὐτῶν.

Ψαλμὸς ρκς'

Ἐὰν μὴ Κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον, εἰς μάτην
ἐκοπίασαν οἱ οἰκοδομοῦντες.

Ἐὰν μὴ Κύριος φυλάξῃ πόλιν, εἰς μάτην ἠγρύ-
πησεν ὁ φυλάσσων.

Εἰς μάτην ὑμῖν ἐστι τὸ ὀρθρίζειν· ἐγείρεσθαι
μετὰ τὸ καθῆσθαι, οἱ ἐσθίοντες ἄρτον ὀδύνης.

Ὅταν δῶ τοῖς ἀγαπητοῖς αὐτοῦ ὕπνον· ἰδοὺ
ἡ κληρονομία Κυρίου υἱοί, ὁ μισθὸς τοῦ καρποῦ
τῆς γαστροῦς.

Ὡσεὶ βέλη ἐν χειρὶ δυνατοῦ, οὕτως οἱ υἱοὶ
τῶν ἐκτετιναγμένων.

Μακάριος, ὃς πληρώσει τὴν ἐπιθυμίαν αὐτοῦ
ἐξ αὐτῶν· οὐ καταισχυνηθήσονται, ὅταν λαλῶσι
τοῖς ἐχθροῖς αὐτῶν ἐν πύλαις.

Ψαλμὸς ρκζ'

Μακάριοι πάντες οἱ φοβούμενοι τὸν Κύριον,
οἱ πορευόμενοι ἐν ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ.

Τοὺς πόνους τῶν καρπῶν σου φάγεσαι· μα-
κάριος εἶ καὶ καλῶς σοι ἔσται.

Ἡ γυνή σου ὡς ἄμπελος εὐθουῖσα ἐν τοῖς
κλίτεσι τῆς οἰκίας σου.

Οἱ υἱοὶ σου ὡς νεόφυτα ἐλαιῶν κύκλω τῆς
τραπέζης σου.

Ἴδου οὕτως εὐλογηθήσεται ἄνθρωπος ὁ φο-
βούμενος τὸν Κύριον.

Εὐλογῆσαι σε Κύριος ἐκ Σιών καὶ ἴδοις τὰ
ἀγαθὰ Ἱερουσαλήμ πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς
σου.

Καὶ ἴδοις υἱοὺς τῶν υἱῶν σου. Εἰρήνη ἐπὶ τὸν
Ἰσραήλ.

Ψαλμὸς ρκη'

Πλεονάκισ ἐπολέμησάν με ἐκ νεότητός μου,
εἰπάτω δὴ Ἰσραήλ.

Πλεονάκισ ἐπολέμησάν με ἐκ νεότητός μου,
καὶ γὰρ οὐκ ἠδυνήθησάν μοι.

Ἐπὶ τὸν νῶτόν μου ἐτέχταινον οἱ ἁμαρτωλοί·
ἐμάκρυναν τὴν ἀνομίαν αὐτῶν.

Κύριος δίκαιος συνέκοψεν αὐχένας ἁμαρτωλῶν.
Αἰσχυνηθήτωσαν καὶ ἀποστραφήτωσαν εἰς τὰ
ὀπίσω πάντες οἱ μισοῦντες Σιών.

Γενηθήτωσαν ὡσεὶ χόρτος δωμάτων, ὃς πρὸ
τοῦ ἐκσπασθῆναι ἐξηράνθη.

Οὐδ' οὐκ ἐπλήρωσε τὴν χεῖρα αὐτοῦ ὁ θερίζων
καὶ τὸν κόλπον αὐτοῦ ὁ τὰ δράγματα συλλέγων.

Καὶ οὐκ εἶπον οἱ παράγοντες· Εὐλογία Κυρίου
ἐφ' ὑμᾶς, εὐλογήκαμεν ὑμᾶς ἐν ὀνόματι Κυρίου.

Δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ ἁγίῳ Πνεύματι· καὶ
νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

Στάσις γ'. Ψαλμὸς ρκθ'

Ἐκ βαθέων ἐκέκραξά σοι, Κύριε· Κύριε, εἰσ-
άκουσον τῆς φωνῆς μου.

Γενηθήτω τὰ ὦτά σου προσέχοντα εἰς τὴν
φωνὴν τῆς δεήσεώς μου.

Ἐὰν ἀνομίας παρατηρήσης, Κύριε, Κύριε, τίς
ὑποστήσεται; ὅτι παρά σοι ὁ ἴλασμός ἐστιν.

Ἐνεκεν τοῦ ὀνόματός σου ὑπέμεινά σε, Κύριε,
ὑπέμεινεν ἡ ψυχὴ μου εἰς τὸν λόγον σου, ἤλπι-
σεν ἡ ψυχὴ μου ἐπὶ τὸν Κύριον.

Ἀπὸ φυλακῆς πρωῒας μέχρι νυκτός, ἀπὸ φυ-
λακῆς πρωῒας, ἐλπισάτω Ἰσραὴλ ἐπὶ τὸν Κύριον.

Ὅτι παρά τῷ Κυρίῳ τὸ ἔλεος καὶ πολλὴ παρ'
αὐτῷ λύτρωσις καὶ αὐτὸς λυτρώσεται τὸν Ἰσραὴλ
ἐκ πασῶν τῶν ἀνομιῶν αὐτοῦ.

Ψαλμὸς ρλ'

Κύριε, οὐχ ὑψώθη ἡ καρδία μου, οὐδὲ ἐμε-
τεωρίσθησαν οἱ ὀφθαλμοί μου.

Οὐδὲ ἐπορεύθην ἐν μεγάλοις, οὐδὲ ἐν θαυμα-
σίοις ὑπὲρ ἐμέ.

Εἰ μὴ ἐταπεινοφρόνουν, ἀλλὰ ὕψωσα τὴν ψυχὴν μου, ὡς τὸ ἀπογεγαλακτισμένον ἐπὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ, ὡς ἀνταποδόσεις ἐπὶ τὴν ψυχὴν μου.

Ἐλπισάτω Ἰσραὴλ ἐπὶ τὸν Κύριον ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος.

Ψαλμὸς ρλα'

Μνήσθητι, Κύριε, τοῦ Δαυὶδ καὶ πάσης τῆς πραότητος αὐτοῦ.

Ὡς ὤμοσε τῷ Κυρίῳ, ἠῤῥατο τῷ Θεῷ Ἰακώβ·

Εἰ εἰσελεύσομαι εἰς σκῆνωμα οἴκου μου, εἰ ἀναβήσομαι ἐπὶ κλίνης στρωμνῆς μου.

Εἰ δώσω ὕπνον τοῖς ὀφθαλμοῖς μου καὶ τοῖς βλεφάροις μου νυσταγμὸν καὶ ἀνάπαυσιν τοῖς κροτάφοις μου, ἕως οὗ εὔρω τόπον τῷ Κυρίῳ, σκῆνωμα τῷ Θεῷ Ἰακώβ.

Ἴδου ἠκούσαμεν αὐτὴν ἐν Εὐφραθᾶ, εὔρομεν αὐτὴν ἐν τοῖς πεδίοις τοῦ δρυμοῦ.

Εἰσελευσόμεθα εἰς τὰ σκηνώματα αὐτοῦ, προσκυνήσομεν εἰς τὸν τόπον, οὗ ἔστησαν οἱ πόδες αὐτοῦ.

Ἀνάστηθι, Κύριε, εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου, σὺ καὶ ἡ κιβωτὸς τοῦ ἁγιάσματος σου.

Οἱ ἱερεῖς σου ἐνδύσονται δικαιοσύνην καὶ οἱ ὄσιοί σου ἀγαλλιάσονται.

Ἐνεκεν Δαυὶδ τοῦ δούλου σου, μὴ ἀποστρέψῃς τὸ πρόσωπον τοῦ χριστοῦ σου.

Ὡμοσε Κύριος τῷ Δαυὶδ ἀλήθειαν καὶ οὐ μὴ ἀθετήσῃ αὐτήν.

Ἐκ καρποῦ τῆς κοιλίας σου θήσομαι ἐπὶ τοῦ
θρόνου σου.

Ἐὰν φυλάζωνται οἱ υἱοὶ σου τὴν διαθήκην
μου καὶ τὰ μαρτύριά μου ταῦτα, ἃ διδάξω αὐτούς,
καὶ οἱ υἱοὶ αὐτῶν ἕως τοῦ αἰῶνος καθιοῦνται ἐπὶ
τοῦ θρόνου σου.

Ὅτι ἐξελέξατο Κύριος τὴν Σιών, ἠρετίσατο
αὐτὴν εἰς κατοικίαν ἑαυτῶ.

Αὕτη ἡ κατάπαυσις μου εἰς αἰῶνα αἰῶνος·
ᾧδε κατοικήσω, ὅτι ἠρετισάμην αὐτὴν.

Τὴν θήραν αὐτῆς εὐλογῶν εὐλογήσω, τοὺς
πτωχοὺς αὐτῆς χορτάσω ἄρτων.

Τοὺς ἱερεῖς αὐτῆς ἐνδύσω σωτηρίαν καὶ οἱ
ὄσιοι αὐτῆς ἀγαλλιάσει ἀγαλλιάσονται.

Ἐκεῖ ἐξανατελῶ κέρασ τῷ Δαυίδ· ἠτοίμασα
λύχνον τῷ χριστῷ μου.

Τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ ἐνδύσω αἰσχύνην· ἐπὶ δὲ
αὐτὸν ἐξανθήσει τὸ ἁγίασμά μου.

Ψαλμὸς ρλβ'

Ἴδου δὴ τί καλὸν ἢ τί τερπνόν, ἀλλ' ἢ τὸ κα-
τοικεῖν ἀδελφούς ἐπὶ τὸ αὐτό;

Ὡς μύρον ἐπὶ κεφαλῆς τὸ καταβαῖνον ἐπὶ
πώγωνα, τὸν πώγωνα τοῦ Ἀαρών, τὸ καταβαῖ-
νον ἐπὶ τὴν ὠάν τοῦ ἐνδύματος αὐτοῦ.

Ὡς δρόσος Ἀερμών, ἡ καταβαίνουσα ἐπὶ τὰ
ὄρη Σιών.

Ὅτι ἐκεῖ ἐνετείλατο Κύριος τὴν εὐλογία,ν,
ζωὴν ἕως τοῦ αἰῶνος.

Ψαλμὸς ρλγ'

Ἴδου δὴ εὐλογεῖτε τὸν Κύριον, πάντες οἱ δοῦ-
λοι Κυρίου, οἱ ἐστῶτες ἐν οἴκῳ Κυρίου, ἐν αὐ-
λαῖς οἴκου Θεοῦ ἡμῶν.

Ἐν ταῖς νυξίν ἐπάρατε τὰς χεῖρας ὑμῶν εἰς
τὰ ἅγια καὶ εὐλογεῖτε τὸν Κύριον.

Εὐλογήσαι σε Κύριος ἐκ Σιών, ὁ ποιήσας τὸν
οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.

Δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ ἁγίῳ Πνεύματι· καὶ
νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

ΟΙ ΨΑΛΜΟΙ ΤΟΥ ΛΥΧΝΙΚΟΥ

Καὶ συνάπτομεν τοὺς ψαλμοὺς τοῦ λυχνικοῦ

Ψαλμὸς ρμ'. Ἦχος πλ. δ'

Κύριε, ἐκέκραξα πρὸς σέ, εἰσάκουσόν μου· πρό-
σχες τῇ φωνῇ τῆς δεήσεώς μου, ἐν τῷ κεκραγέ-
ναι με πρὸς σέ.

Κατευθυνθήτω ἡ προσευχή μου ὡς θυμίαμα
ἐνώπιόν σου· ἔπαρσις τῶν χειρῶν μου θυσία
ἐσπερινή.

Θοῦ, Κύριε, φυλακὴν τῷ στόματί μου καὶ θύ-
ραν περιοχῆς περὶ τὰ χεῖλη μου.

Μὴ ἐκκλίνης τὴν καρδίαν μου εἰς λόγους πο-
νηρίας, τοῦ προφασίζεσθαι προφάσεις ἐν ἁμαρ-
τίαις.

Σὺν ἀνθρώποις ἐργαζομένοις τὴν ἀνομίαν καὶ
οὐ μὴ συνδυάσω μετὰ τῶν ἐκλεκτῶν αὐτῶν.

Παιδεύσει με δίκαιος ἐν ἐλέει καὶ ἐλέγξει με·

ἔλαιον δὲ ἁμαρτωλοῦ μὴ λιπανάτω τὴν κεφαλὴν μου.

Ὅτι ἔτι καὶ ἡ προσευχὴ μου ἐν ταῖς εὐδοκίαις αὐτῶν· κατεπόθησαν ἐχόμενα πέτρας οἱ κριταὶ αὐτῶν.

Ἀκούσονται τὰ ῥήματά μου, ὅτι ἠδύνθησαν ὡσεὶ πάχος γῆς ἐρράγη ἐπὶ τῆς γῆς, διεσκορπίσθη τὰ ὀστᾶ αὐτῶν παρὰ τὸν Ἄδην.

Ὅτι πρὸς σέ, Κύριε, Κύριε, οἱ ὀφθαλμοί μου· ἐπὶ σοὶ ἤλπισα, μὴ ἀντανέλης τὴν ψυχὴν μου.

Φύλαξόν με ἀπὸ παγίδος, ἧς συνεστήσαντό μοι, καὶ ἀπὸ σκανδάλων τῶν ἐργαζομένων τὴν ἀνομίαν.

Πεσοῦνται ἐν ἀμφιβλήστρω αὐτῶν οἱ ἁμαρτωλοί· κατὰ μόνας εἰμὶ ἐγώ, ἕως ἂν παρέλθω.

Ψαλμὸς ρμα'

Φωνῇ μου πρὸς Κύριον ἐκέκραξα, φωνῇ μου πρὸς Κύριον ἐδεήθην.

Ἐκχεῶ ἐνώπιον αὐτοῦ τὴν δέησίν μου, τὴν θλιψίν μου ἐνώπιον αὐτοῦ ἀπαγγελῶ.

Ἐν τῷ ἐκλείπειν ἐξ ἐμοῦ τὸ πνεῦμά μου καὶ σὺ ἔγνωσ τὰς τρίβους μου.

Ἐν ὁδῷ ταύτῃ, ἧ ἐπορευόμην, ἔκρυψαν παγίδα μοι.

Κατενόουν εἰς τὰ δεξιὰ καὶ ἐπέβλεπον καὶ οὐκ ἦν ὁ ἐπιγινώσκων με.

Ἀπώλετο φυγὴ ἀπ' ἐμοῦ καὶ οὐκ ἔστιν ὁ ἐκζητῶν τὴν ψυχὴν μου.

Ἐκέκραξα πρὸς σέ, Κύριε· εἶπα· Σὺ εἶ ἡ
ἐλπίς μου, μερίς μου εἶ ἐν γῆ ζώντων.

Πρόσχεσ πρὸς τὴν δέησίν μου, ὅτι ἔταπει-
νώθην σφόδρα.

Ῥῦσαί με ἐκ τῶν καταδιωκόντων με, ὅτι
ἐκραταιώθησαν ὑπὲρ ἐμέ.

Ἐξάγαγε ἐκ φυλακῆς τὴν ψυχὴν μου, τοῦ
ἐξομολογήσασθαι τῷ ὀνόματί σου.

Ἐμὲ ὑπομενοῦσι δίκαιοι, ἕως οὗ ἀνταποδῶς
μοι.

Ψαλμὸς ρκθ'

Ἐκ βαθέων ἐκέκραξά σοι, Κύριε· Κύριε, εἰσ-
άκουσον τῆς φωνῆς μου.

Γενηθήτω τὰ ὦτά σου προσέχοντα εἰς τὴν
φωνὴν τῆς δεήσεώς μου.

Ἐὰν ἀνομίας παρατηρήσης, Κύριε, Κύριε,
τίς ὑποστήσεται; ὅτι παρὰ σοὶ ὁ ἴλασμός ἐστιν.

Ἐνεκεν τοῦ ὀνόματός σου ὑπέμεινά σε, Κύ-
ριε· ὑπέμεινεν ἡ ψυχὴ μου εἰς τὸν λόγον σου,
ἤλπισεν ἡ ψυχὴ μου ἐπὶ τὸν Κύριον.

Ἀπὸ φυλακῆς πρῶτας μέχρι νυκτός, ἀπὸ φυ-
λακῆς πρῶτας, ἐλπισάτω Ἰσραὴλ ἐπὶ τὸν Κύ-
ριον.

Στιχηρὰ ἰδιόμελα. Ἦχος πλ. α'. Κοσμᾶ μοναχοῦ

Κύριε,* ἐρχόμενος πρὸς τὸ πάθος,* τοὺς ἰδίους στηρί-
ζων μαθητὰς ἔλεγες,* κατ' ἰδίαν παραλαβῶν αὐτούς.*
Πῶς τῶν ῥημάτων μου ἀμνημονεῖτε,* ὧν πάλαι εἶπον
ὑμῖν,* ὅτι προφήτην πάντα οὐ γέγραπται,* εἰ μὴ ἐν Ἱε-
ρουσαλήμ ἀποκτανθῆναι;* Νῦν οὖν καιρὸς ἐφέστηκεν,*

δὲν εἶπον ὑμῖν·* ἰδοὺ γὰρ παραδίδομαι* ἁμαρτωλῶν χερ-
σὶν ἐμπαιχθῆναι·* οἳ καὶ σταυρῶ με προσπήξαντες,* τα-
φῇ παραδόντες,* ἐβδελυγμένον λογιοῦνται ὡς νεκρὸν·*
ὁμοῦς θαρσεῖτε·* τριήμερος γὰρ ἐγείρομαι,* εἰς ἀγαλλία-
σιν πιστῶν* καὶ ζωῆν τὴν αἰώνιον.

“Ὅτι παρὰ τῷ Κυρίῳ τὸ ἔλεος καὶ πολλὴ παρ’
αὐτῷ λύτρωσις· καὶ αὐτὸς λυτρώσεται τὸν Ἰσ-
ραὴλ ἐκ πασῶν τῶν ἀνομιῶν αὐτοῦ.

Τὸ αὐτὸ

Ψαλμὸς ρις’

Αἰνεῖτε τὸν Κύριον πάντα τὰ ἔθνη, ἐπαινε-
σατε αὐτόν, πάντες οἱ λαοί.

Κύριε,* πρὸς τὸ μυστήριον τὸ ἀπόρρητον τῆς σῆς οἰ-
κονομίας* οὐκ ἐξαρκοῦσα ἡ τῶν ἐκ Ζεβεδαίου μήτηρ,*
ἤτεϊτό σοι προσκαίρου βασιλείας τιμὴν* τοῖς ἑαυτῆς
δωρήσασθαι τέκνοις·* ἀλλ’ ἀντὶ ταύτης* ποτήριον θανά-
του* ἐπηγγείλω πιεῖν τοῖς φίλοις σου·* ὁ ποτήριον πρὸ
τούτων* πιεῖν ὁ αὐτὸς ἔλεγες,* ἁμαρτημάτων καθαρτή-
ριον·* Διό σοι βοῶμεν·* Ἡ σωτηρία τῶν ψυχῶν ἡμῶν,*
δόξα σοι.

“Ὅτι ἐκραταιώθη τὸ ἔλεος αὐτοῦ ἐφ’ ἡμᾶς
καὶ ἡ ἀλήθεια τοῦ Κυρίου μένει εἰς τὸν αἰῶνα·

Κύριε,* τὰ τελεώτατα φρονεῖν* τοὺς οἰκείους παιδεύων
μαθητάς,* μὴ ὁμοιοῦσθαι τοῖς ἔθνεσιν ἔλεγες,* εἰς τὸ
κατάρχειν τῶν ἐλαχιστοτέρων·* οὐχ οὕτω γὰρ ἔσται
ὑμῖν* τοῖς ἑμοῖς μαθηταῖς,* ὅτι πτωχὸς θέλων ὑπάρχω·*
ὁ πρῶτος οὖν ὑμῶν* ἔστω πάντων διάκονος,* ὁ δὲ ἄρχων
ὡς ὁ ἀρχόμενος,* ὁ προκριθεὶς δὲ ὡς ὁ ἔσχατος·* καὶ γὰρ
ἐλήλυθα αὐτὸς* τῷ πτωχεύσαντι Ἀδὰμ διακονῆσαι* καὶ
λύτρον δοῦναι ἀντὶ πολλῶν* τὴν ψυχὴν τῶν βοῶντων μοι·*
Δόξα σοι.

Δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ ἁγίῳ Πνεύματι.

Ἦχος α'

Ἐρχόμενος ὁ Κύριος* πρὸς τὸ ἐκούσιον πάθος,* τοῖς ἀποστόλοις ἔλεγεν ἐν τῇ ὁδῷ.* Ἴδου ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα* καὶ παραδοθήσεται ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου,* καθὼς γέγραπται περὶ αὐτοῦ.* Δεῦτε οὖν καὶ ἡμεῖς* καθαρμομέναις διανοίαις* συμπορευθῶμεν αὐτῷ* καὶ σταυρωθῶμεν* καὶ νεκρωθῶμεν δι' αὐτὸν* ταῖς τοῦ βίου ἡδοναῖς* ἵνα καὶ συζήσωμεν αὐτῷ* καὶ ἀκούσωμεν βοῶντος αὐτοῦ.* Οὐκέτι εἰς τὴν ἐπίγειον* Ἱερουσαλήμ διὰ τὸ παθεῖν,* ἀλλὰ ἀναβαίνω πρὸς τὸν Πατέρα μου* καὶ Πατέρα ὑμῶν* καὶ Θεὸν μου* καὶ Θεὸν ὑμῶν* καὶ συνανυψῶ ὑμᾶς* εἰς τὴν ἄνω Ἱερουσαλήμ,* ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.

Καὶ νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

Θεοτοκίον αὐτόμελον. Ἦχος α'

Τῶν οὐρανίων ταγμάτων τὸ ἀγαλλίαμα,* τῶν ἐπὶ γῆς ἀνθρώπων* κραταιὰ προστασία,* ἄχραντε παρθένε,* σῶσον ἡμᾶς* τοὺς εἰς σὲ καταφεύγοντας,* ὅτι ἐν σοὶ τὰς ἐλπίδας μετὰ Θεόν,* Θεοτόκε, ἀνεθέμεθα.

ΕΙΣΟΔΟΣ - ΣΥΝΑΠΤΗ

Τοῦ θεοτοκίου ψαλλομένου εἰσέρχονται οἱ ἱερεῖς καὶ οἱ διάκονοι, ἠλλαγμένοι πενθίμους στολάς, μετὰ τοῦ Εὐαγγελίου καὶ ἵστανται εἰς τὸ κάτω μέρος τοῦ ναοῦ παρὰ τὰς ὡραίας πύλας· πληρωθέντος δὲ τοῦ τροπαρίου, λέγει ὁ διάκονος·

Δ. Σοφία· ὀρθοί.

**Καὶ γίνεται ἡ εἴσοδος, ψαλλομένου τοῦ στιχηροῦ.
Ἦχος α΄**

Κ. Ἐν ταῖς λαμπρότησι τῶν ἁγίων σου,* πῶς εἰσελεύσομαι
ὁ ἀνάξιος;* ἐὰν γὰρ τολμήσω συνεισελθεῖν εἰς τὸν νυμφῶ-
να,* ὁ χιτῶν με ἐλέγχει,* ὅτι οὐκ ἔστι τοῦ γάμου* καὶ
δέσμιος ἐκβάλοῦμαι* ὑπὸ τῶν ἀγγέλων* καθάρισον, Κύ-
ριε,* τὸν ῥύπον τῆς ψυχῆς μου* καὶ σῶσόν με, ὡς φιλάν-
θρωπος.

**Ἰστανται δὲ παρὰ τὸν ἄμβωνα καὶ γίνεται καθέδρα.
Καὶ συνάπτει ὁ διάκονος·**

Δ. Ἔτι, κλίνοντες τὰ γόνατα, τοῦ Κυρίου δεηθῶ-
μεν.

Λ. Κύριε, ἐλέησον.

Δ. Ἐν δυνάμει καὶ ἐλέει Θεοῦ ἀναστῶμεν.

Ἵπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου καὶ
ἐνώσεως πασῶν τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ ὀρθοδό-
ξων Ἐκκλησιῶν τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Λ. Κύριε, ἐλέησον.

Δ. Ἵπὲρ σωτηρίας καὶ ἀντιλήψεως τοῦ ἁγίου πα-
τρὸς ἡμῶν (δεῖνος) ἀρχιεπισκόπου, παντὸς τοῦ
κλήρου καὶ τοῦ φιλοχρίστου λαοῦ τοῦ Κυρίου
δεηθῶμεν.

Λ. Κύριε, ἐλέησον.

Δ. Ἵπὲρ τῶν εὐσεβεστάτων καὶ θεοφυλάκτων ἡμῶν
βασιλέων, παντὸς τοῦ πάλαιου καὶ τοῦ στρα-
τοπέδου καὶ τῆς οὐρανόθεν βοήθειας, σκέπης
καὶ νίκης αὐτῶν τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Λ. Κύριε, ἐλέησον.

Δ. Ἵπὲρ ἀφέσεως ἁμαρτιῶν ἡμῶν καὶ συγχωρή-
σεως τῶν πλημμελημάτων ἡμῶν καὶ τοῦ ῥυ-

σθῆναι καὶ σωθῆναι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης θλίψεως,
ὀργῆς, ἀνάγκης καὶ ἐπαναστάσεως ἐθνῶν τοῦ
Κυρίου δεηθῶμεν.

Λ. Κύριε, ἐλέησον.

Δ. Ὑπὲρ τῆς ἀγίας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν πό-
λεως καὶ ταύτης τῆς πόλεως καὶ πάσης πόλεως
καὶ χώρας καὶ τῶν ἐν πίστει οἰκούντων ἐν αὐ-
ταῖς, εἰρήνης καὶ ἀσφαλείας αὐτῶν τοῦ Κυρίου
δεηθῶμεν.

Λ. Κύριε, ἐλέησον.

Δ. Τῆς παναγίας, ἀχράντου, ὑπερευλογημένης, δε-
σποίνης ἡμῶν, Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μα-
ρίας, τῶν τιμίων ἀσωμάτων ἀρχαγγέλων, τοῦ
ἀγίου Ἰωάννου, τοῦ ἐνδόξου προφήτου, προ-
δρόμου καὶ βαπτιστοῦ, τῶν θείων ἱερῶν ἀπο-
στόλων, προφητῶν καὶ ἀθλοφόρων μαρτύρων
καὶ πάντων τῶν ἁγίων καὶ δικαίων μνημονεύ-
σωμεν, ὅπως εὐχαῖς καὶ πρεσβείαις αὐτῶν οἱ
πάντες ἐλεηθῶμεν.

Λ. Κύριε, ἐλέησον.

Ι. Τὴν εὐχὴν πρὸ τῶν ἀναγνωσμάτων

Σοὶ εὐχαριστοῦμεν, Κύριε, τῷ ἐξανατείλαντι
ἡμῖν φῶς ἐκ σκότους καὶ ἀποκαλύψαντι τοὺς
ὀφθαλμοὺς τῆς διανοίας ἡμῶν εἰς κατανόησιν
τῶν θαυμασίων σου καὶ ἀνοίξαντι τὸ στόμα
ἡμῶν εἰς ἐξομολόγησιν τῶν ἡμετέρων ἁμαρτιῶν,
μελέτην δὲ τῶν σῶν ἐντολῶν. Αὐτὸς καὶ νῦν,
δέσποτα, πρόσδεξαι τὴν προσευχὴν ἡμῶν τῶν
ἁμαρτωλῶν καὶ ἐλαχίστων δούλων σου καὶ μὴ

ὑπερίδης τὴν δέησιν ἡμῶν, ἀλλὰ κατὰ τὴν σὴν μεγαλοπρέπειαν φύλαξον ἡμᾶς καὶ τοὺς συνελθόντας καὶ συνευχομένους ἡμῖν καὶ ἐναίγασον ἐν ταῖς καρδίαις ἡμῶν τε καὶ αὐτῶν τὸν φωτισμὸν τῶν θείων σου λογίων.

(ἐκφώνως) Χάριτι καὶ οἰκτιρμοῖς καὶ φιλανθρωπία τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ, μεθ' οὗ εὐλογητὸς εἶ σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ σου Πνεύματι, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Λ. Ἀμήν.

ΤΑ ΑΝΑΓΝΩΣΜΑΤΑ

Α. Τὸ προκείμενον

Προκείμενον. Ἦχος πλ. β'. Ψαλμὸς ιε'

Δ. Πρόσχωμεν.

Λ. Εὐλογήσω τὸν Κύριον τὸν συνετίσαντά με (δίς).

Α. Στίχ. Φύλαξόν με, Κύριε, ὅτι ἐπὶ σοὶ ἤλπισα· εἶπα τῷ Κυρίῳ· Κύριός μου εἶ σύ, ὅτι τῶν ἀγαθῶν μου οὐ χρεῖαν ἔχεις.

Λ. Εὐλογήσω τὸν Κύριον.

Τὸν συνετίσαντά με.

Α. Ἀναγινώσκει τὴν Γένεσιν

Γενέσεως τὸ ἀνάγνωσμα (β' 4-19).

Αὕτη ἡ βίβλος γενέσεως οὐρανοῦ τε καὶ γῆς, ὅτε ἐγένετο ἡμέρα, ἣ ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ πᾶν χλωρὸν ἄγροῦ πρὸ τοῦ γενέσθαι ἐπὶ τῆς γῆς καὶ πάντα χόρτον ἄγροῦ πρὸ τοῦ ἀνατεῖλαι· οὐ γὰρ ἔβρεξεν ὁ Θεὸς ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ἄνθρωπος οὐκ ἦν ἐργάζεσθαι αὐτήν. Πηγὴ δὲ ἀνέβαινεν ἐκ τῆς γῆς καὶ ἐπότιζε πᾶν τὸ

πρόσωπον τῆς γῆς. Καὶ ἔπλασεν ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον, χοῦν λαβὼν ἀπὸ τῆς γῆς, καὶ ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς· καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν. Καὶ ἐφύτευσεν ὁ Θεὸς παράδεισον ἐν Ἐδέμ, κατὰ ἀνατολάς, καὶ ἔθετο ἐκεῖ τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἔπλασε. Καὶ ἐξανέτειλεν ὁ Θεὸς ἔτι ἐκ τῆς γῆς πᾶν ξύλον ὠραῖον εἰς ὄρασιν καὶ καλὸν εἰς βρώσιν· καὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου καὶ τὸ ξύλον τοῦ εἰδέναι γνωστὸν καλοῦ καὶ πονηροῦ. Ποταμὸς δὲ ἐξεπορεύετο ἐξ Ἐδέμ, ποτίζειν τὸν παράδεισον· ἐκεῖθεν ἀφορίζεται εἰς τέσσαρας ἀρχάς· ὄνομα τῷ ἐνὶ Φισῶν· οὗτος ὁ κυκλῶν πᾶσαν τὴν γῆν Εὐϊλάτ· ἐκεῖ οὖν ἐστὶ τὸ χρυσίον· τὸ δὲ χρυσίον τῆς γῆς ἐκείνης, καλόν· καὶ ἐκεῖ ἐστὶν ὁ ἄνθραξ καὶ ὁ λίθος ὁ πράσινος. Καὶ ὄνομα τῷ ποταμῷ τῷ δευτέρῳ Γεῶν· οὗτος ὁ κυκλῶν πᾶσαν τὴν γῆν Αἰθιοπίας. Καὶ ὁ ποταμὸς ὁ τρίτος, Τίγρις· οὗτος ὁ πορευόμενος κατέναντι Ἀσσυρίων. Ὁ δὲ ποταμὸς ὁ τέταρτος Εὐφράτης. Καὶ ἔλαβε Κύριος ὁ Θεὸς τὸν ἄνθρωπον ὃν ἔπλασε καὶ ἔθετο αὐτὸν ἐν τῷ παραδείσῳ τῆς τρυφῆς, ἐργάζεσθαι αὐτὸν καὶ φυλάσσειν. Καὶ ἐνετείλατο Κύριος ὁ Θεὸς τῷ Ἀδάμ, λέγων· Ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ βρώσει φαγῆ· ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρόν, οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ· ἢ δ' ἂν ἡμέρα φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε. Καὶ εἶπε Κύριος ὁ Θεός· Οὐ καλὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον· ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθὸν κατ' αὐτόν. Καὶ ἔπλασεν ὁ Θεὸς ἔτι ἐκ τῆς γῆς πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ· καὶ ἤγαγεν αὐτὰ πρὸς τὸν Ἀδάμ, ἰδεῖν τί καλέσει αὐτά. Καὶ πᾶν, ὃ ἐὰν ἐκάλεσεν αὐτὸ Ἀδάμ ψυχὴν ζῶσαν, τοῦτο ὄνομα αὐτῶν.

Καὶ συνάπτει τὴν Προφητείαν

Προφητείας Ἡσαΐου τὸ ἀνάγνωσμα (μ' 1-8).

Παρακαλεῖτε, παρακαλεῖτε τὸν λαόν μου, λέγει ὁ Θεός.
Ἱερεῖς, λαλήσατε εἰς τὴν καρδίαν Ἱερουσαλήμ, παρα-

καλέσατε αὐτήν, ὅτι ἐπλήσθη ἡ ταπεινωσις αὐτῆς· λέλυται αὐτῆς ἡ ἁμαρτία, ὅτι ἐδέξατο ἐκ χειρὸς Κυρίου διπλᾶ τὰ ἁμαρτήματα αὐτῆς. Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ· ἐτοιμάσατε τὴν ὁδὸν Κυρίου, εὐθείας ποιεῖτε τὰς τρίβους τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Πᾶσα φάραγξ πληρωθήσεται καὶ πᾶν ὄρος καὶ βουνὸς ταπεινωθήσεται καὶ ἔσται πάντα τὰ σκολιὰ εἰς εὐθεΐαν καὶ ἡ τραχεῖα εἰς ὁδοὺς λείας· καὶ ὀφθήσεται ἡ δόξα Κυρίου καὶ ὄψεται πᾶσα σὰρξ τὸ σωτήριον τοῦ Θεοῦ, ὅτι Κύριος ἐλάλησε. Φωνὴ λέγοντος· Βόησον. Καὶ εἶπα· Τί βοήσω; πᾶσα σὰρξ χόρτος καὶ πᾶσα δόξα ἀνθρώπου ὡς ἄνθος χόρτου· ἐξηράνθη ὁ χόρτος καὶ τὸ ἄνθος ἐξέπεσε, τὸ δὲ ῥῆμα τοῦ Θεοῦ ἡμῶν μένει εἰς τὸν αἰῶνα.

Καὶ συνάπτει τὴν Παροιμίαν

Παροιμιῶν τὸ ἀνάγνωσμα (α' 1-20).

Παροιμίαι Σολομῶντος υἱοῦ Δαυίδ, ὃς ἐβασίλευσεν ἐν Ἰσραήλ, γνῶναι σοφίαν καὶ παιδείαν καὶ νοῆσαι λόγον φρονήσεως· δέξασθαί τε στροφὰς λόγων, νοῆσαι τε δικαιοσύνην ἀληθῆ καὶ κρῖμα κατευθύνειν· ἵνα δῶ ἀκάκοις πανουργίαν, παιδὶ δὲ νέῳ αἴσθησίν τε καὶ ἔννοιαν. Τῶν δε γὰρ ἀκούσας σοφός, σοφώτερος ἔσται, ὁ δὲ νοήμων κυβέρνησιν κτήσεται· νοήσει τε παραβολὴν καὶ σκοτεινὸν λόγον, ῥήσεις τε σοφῶν καὶ αἰνίγματα. Ἄρχῃ σοφίας, φόβος Κυρίου, σύνεσις δὲ ἀγαθὴ πᾶσι τοῖς ποιοῦσιν αὐτήν· εὐσέβεια εἰς Θεόν, ἀρχὴ αἰσθήσεως· σοφίαν δὲ καὶ παιδείαν ἀσεβεῖς ἐξουθενήσουσιν. Ἄκουε, υἱέ, νόμους πατρός σου καὶ μὴ ἀπόση θεσμοὺς μητρός σου. Στέφανον γὰρ χαρίτων δέξῃ σῆ κορυφῇ καὶ κλοιὸν χρύσειον περὶ σῶ τραχήλῳ. Υἱέ, μὴ σε πλανήσωσιν ἀσεβεῖς ἄνδρες, μηδὲ βουλευθῆς, ἐὰν παρακαλέσωσί σε, λέγοντες· Ἐλθέ μεθ' ἡμῶν, κοινώνησον αἵματος· κρύψωμεν δὲ εἰς γῆν ἄνδρα δίκαιον ἀδίκως· καταπίωμεν δὲ αὐτὸν ὡσπερ Ἄδης ζῶντα καὶ ἄρωμεν τὸ μνημόσυνον αὐτοῦ ἀπὸ τῆς γῆς· τὴν κτῆσιν αὐτοῦ τὴν πολυτελεῖ καταλαβώμεθα· πλήσω-

μεν δὲ οἴκους ἡμετέρους σκύλων· τὸν δὲ κληρὸν σου βάλε ἐν μέσῳ ἡμῶν· κοινὸν δὲ βαλλάντιον κτησώμεθα πάντες καὶ μαρσίππιον ἐν γενηθήτῳ ἡμῖν. Υἱέ μου, μὴ πορευθῆς ἐν ὁδῷ μετ' αὐτῶν· ἐκκλινὸν δὲ τὸν πόδα σου ἐκ τῶν τρίβων αὐτῶν· οἱ γὰρ πόδες αὐτῶν εἰς κακίαν τρέχουσι καὶ ταχινοὶ εἰσι τοῦ ἐκχέαι αἷμα. Οὐ γὰρ ἀδίκως ἐκτείνεται δίκτυα πτερωτοῖς. Αὐτοὶ γὰρ οἱ φόνου μετέχοντες, θησαυρίζουσιν ἑαυτοῖς κακά· ἡ δὲ καταστροφή ἀνδρῶν παρὰ νόμων κακὴ. Αὐταὶ αἱ ὁδοὶ εἰσι πάντων τῶν συντελούντων τὰ ἄνομα· τῇ γὰρ ἀσεβείᾳ τὴν ἑαυτῶν ψυχὴν ἀφαιροῦνται. Σοφία ἐν ἐξόδοις ὑμνεῖται, ἐν δὲ πλατείαις παρρησίαν ἔχει.

ΕΠΙΛΥΧΝΙΟΣ ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑ

Α. Καὶ εὐθὺς τὸ «Φῶς ἰλαρὸν»

Φῶς ἰλαρὸν ἀγίας δόξης* ἀθανάτου Πατρός,* οὐρανόθεν, ἀγίου, μάκαρος,* Ἰησοῦ Χριστέ,* ἐλθόντες ἐπὶ τὴν ἡλίου δύσιν,* ἰδόντες φῶς ἐσπερινόν,* ὑμνοῦμεν Πατέρα, Υἱόν* καὶ ἅγιον Πνεῦμα Θεόν.* Ἄξιόν σε ἐν πᾶσι καιροῖς* ὑμνεῖσθαι φωναῖς αἰσίσαις,* Υἱέ Θεοῦ, ζωὴν ὁ διδούς* διὸ ὁ κόσμος σε δοξάζει.

ΤΟ ΠΡΟΚΕΙΜΕΝΟΝ

Α. Τὸ προκείμενον

Προκείμενον. Ἦχος δ'. Ψαλμὸς μθ'

Δ. Πρόσχωμεν.

Λ. Θῦσον τῷ Θεῷ θυσίαν αἰνέσεως καὶ ἀπόδος τῷ Ὑψίστῳ τὰς εὐχὰς σου· καὶ ἐπικάλεσαί με ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς σου καὶ ἐξελοῦμαί σε καὶ δοξάσης με (δίς).

Α. Θεὸς Θεῶν Κύριος ἐλάλησε καὶ ἐκάλεσε τὴν γῆν ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου μέχρι δυσμῶν.

Λ. Θῦσον τῷ Θεῷ θυσίαν αἰνέσεως καὶ ἀπόδος τῷ Ὑψίστῳ τὰς εὐχὰς σου.

Καὶ ἐπικάλεσαί με ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς σου καὶ ἐξελοῦμαί σε καὶ δοξάσης με.

ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

Δ. Τὴν συναπτὴν τοῦ Εὐαγγελίου

Καὶ ὑπὲρ τοῦ καταξιωθῆναι ἡμᾶς τῆς ἀκροάσεως τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν ἱκετεύσωμεν.

Λ. Κύριε, ἐλέησον (γ').

Δ. Ὁρθοί, ἀκούσωμεν τοῦ ἁγίου Εὐαγγελίου.

Ι. Εἰρήνη πᾶσιν.

Λ. Καὶ τῷ πνεύματί σου.

Δ. Πρόσχωμεν τῇ ἁγίᾳ ἀναγνώσει.

Καὶ ἀναγινώσκει τὸ Εὐαγγέλιον

Ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον ἁγίου Εὐαγγελίου τὸ ἀνάγνωσμα (κ' 17-28).

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ, ἀναβαίνων ὁ Ἰησοῦς εἰς Ἱεροσόλυμα, παρέλαβε τοὺς δώδεκα μαθητάς κατ' ἰδίαν ἐν τῇ ὁδῷ καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Ἴδου ἀναβαίνομεν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδοθήσεται τοῖς ἀρχιερεῦσι καὶ γραμματεῦσι καὶ κατακρινοῦσιν αὐτὸν θανάτῳ· καὶ παραδώσουσιν αὐτὸν τοῖς ἔθνεσιν εἰς τὸ ἐμπαῖξαι καὶ μαστιγῶσαι καὶ σταυρῶσαι καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ ἀναστήσεται. Τότε προσῆλθεν αὐτῷ ἡ μήτηρ τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου μετὰ τῶν υἱῶν αὐτῆς, προσκυνοῦσα καὶ αἰτοῦσά τι παρ' αὐτοῦ. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῇ· Τί θέλεις; Λέγει αὐτῷ· Εἰπέ, ἵνα καθίσωσιν οὗτοι οἱ δύο υἱοί μου εἷς ἐκ δεξιῶν σου καὶ εἷς

ἐξ εὐωνύμων ἐν τῇ βασιλείᾳ σου. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς, εἶπεν· Οὐκ οἶδατε τί αἰτεῖσθε· δύνασθε πιεῖν τὸ ποτήριον, ὃ ἐγὼ μέλλω πίνειν, καὶ τὸ βάπτισμα, ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι, βαπτισθῆναι; Λέγουσιν αὐτῷ· Δυνάμεθα. Καὶ λέγει αὐτοῖς· Τὸ μὲν ποτήριόν μου πίεσθε καὶ τὸ βάπτισμα, ὃ ἐγὼ βαπτίζομαι, βαπτισθήσεσθε· τὸ δὲ καθίσει ἐκ δεξιῶν μου καὶ ἐξ εὐωνύμων μου, οὐκ ἔστιν ἐμὸν δοῦναι, ἀλλ' οἷς ἠτοίμασται ὑπὸ τοῦ Πατρὸς μου. Καὶ ἀκούσαντες οἱ δέκα, ἠγανάκτησαν περὶ τῶν δύο ἀδελφῶν. Ὁ δὲ Ἰησοῦς προσκαλεσάμενος αὐτούς, εἶπεν· Οἶδατε, ὅτι οἱ ἄρχοντες τῶν ἐθνῶν κατακυριεύουσιν αὐτῶν καὶ οἱ μεγάλοι κατεξουσιάζουσιν αὐτῶν. Οὐχ οὕτως δὲ ἔσται ἐν ὑμῖν· ἀλλ' ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν μέγας γενέσθαι, ἔσται ὑμῶν διάκονος· καὶ ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος, ἔσται ὑμῶν δοῦλος. Ὡσπερ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου οὐκ ἤλθε διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι καὶ δοῦναι τὴν ψυχὴν αὐτοῦ λύτρον ἀντὶ πολλῶν.

Λ. Δόξα σοι, Κύριε.

ΤΟ «ΚΑΤΑΞΙΩΣΟΝ»

Λ. Καταξίωσον, Κύριε, ἐν τῇ ἑσπέρᾳ ταύτῃ ἀναμαρτήτους φυλαχθῆναι ἡμᾶς.

Εὐλογητὸς εἶ, Κύριε, ὁ Θεὸς τῶν πατέρων ἡμῶν, καὶ αἰνετὸν καὶ δεδοξασμένον τὸ ὄνομά σου εἰς τοὺς αἰῶνας· ἀμήν.

Γένοιτο, Κύριε, τὸ ἔλεός σου ἐφ' ἡμᾶς καθάπερ ἠλπίσαμεν ἐπὶ σέ.

Εὐλογητὸς εἶ, Κύριε, δίδαξόν με τὰ δικαιώματά σου.

Εὐλογητὸς εἶ, δέσποτα, συνέτισόν με τὰ δικαιώματά σου.

Εὐλογητὸς εἶ, ἅγιε, φώτισόν με τοῖς δικαιο-
ώμασί σου.

Κύριε, τὸ ἔλεός σου εἰς τὸν αἰῶνα· τὰ ἔργα
τῶν χειρῶν σου μὴ παρίδης.

Σοὶ πρέπει αἶνος, σοὶ πρέπει ὕμνος, σοὶ δό-
ξα πρέπει, τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ
Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν
αἰώνων· ἀμήν.

ΤΑ ΣΤΙΧΗΡΑ

**Λ. Καὶ ψάλλομεν τὰ παρόντα στιχηρά. Ἦχος δ΄. Πρὸς τό·
Ἐδωκας σημείωσιν**

Ἔρχεται ὁ Κύριος,* ὁ μηδαμοῦ χωριζόμενος* καὶ ἀεὶ
εὐρισκόμενος* τοῖς αὐτῷ ἐγγίζουσι* καθαρᾶ καρδίᾳ,*
πάθη ὑπομεῖναι* καὶ τὴν ἀπάθειαν ἡμῶν* δι' εὐσπλαγχνίαν
πᾶσι δωρήσασθαι·* αὐτοῦ δοξολογήσωμεν* τὴν ὑπὲρ
νοῦν συγκατάβασιν* καὶ τὸ ἄφατον ἔλεος,* δι' οὗ κόσμος
συνίσταται.

Στίχ. Δίκασον, Κύριε, τοὺς ἀδικοῦντάς με, πολέμησον
τοὺς πολεμοῦντάς με. **Ὅμοιον**

Πάθος πρὸς ἐκούσιον,* ὁ ἀπαθὴς τῇ Θεότητι* συμπα-
θῶς ἀγαθότητι* τοῖς φίλοις προέλεγες* Εἰς ἐξ ὑμῶν
δόλον τέτοκε καρδίᾳ* καὶ φονευταῖς με μελετᾶ* ἀπεμπο-
λῆσαι, ἐξαγοράζοντα* ἐν αἵματι τιμίῳ μου* τοὺς δου-
λωθέντας τῷ δράκοντι* καὶ τὴν πρώτην εὐγένειαν* παν-
τελῶς ἀπολέσαντας.

Δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ ἁγίῳ Πνεύματι.

Ἦχος πλ. δ΄. Πρὸς τό· Ὡ τοῦ παραδόξου

Ὡ τοῦ παραδόξου θαύματος!* Ὁ τῆς ζωῆς ἀρχηγός*
διὰ ἄμετρον ἔλεος* πιεῖν τὸ ποτήριον* τοῦ θανάτου ἐλή-
λυθας* ἐκ μαθητοῦ σου* φέρεις προδίδοσθαι,* ἐξ Ἰου-

δαίων* δέχει κατάκριμα.* ὦ τίς ἡ ἄπειρος* ἀνοχή σου,
δέσποτα,* δι' ἧς ἡμᾶς* σῶσαι παραγέγονας,* ὡς μόνος
εὐσπλαγχνος.

Καὶ νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώ-
νων· ἀμήν.

Θεοτοκίον, ὅμοιον

ὦ τῆς θερμῆς προστασίας σου!* ὦ τῆς ἀμέτρου ὄν-
τως* συμπαθείας σου, δέσποινα!* ὦ τῆς μεσιτείας σου!*
ὦ τῆς εὐσπλαγχνίας σου!* σύ γὰρ πρεσβεύεις* ὑπὲρ ἡμῶν
πρὸς Θεόν* παντὸς κινδύνου* ἐλευθερῶσαι ἡμᾶς* καὶ
περιστάσεως,* πειρασμῶν καὶ θλίψεων* καὶ συμφορῶν*
τὴν κληρονομίαν σου* τῇ φυσικῇ σου στοργῇ.

Ἡ ΕΚΤΕΝΗΣ - ΑΙ ΑΙΤΗΣΕΙΣ

Δ. Καὶ εὐθὺς λέγει ὁ διάκονος τὴν αἴτησιν

Σχολάσωμεν.

Ἔτι κλίνοντες τὰ γόνατα, ἐκτενῶς τοῦ Κυρίου
δεηθῶμεν.

Λ. Κύριε, ἐλέησον.

Δ. Ἐν δυνάμει καὶ ἐλέει Θεοῦ ἀναστῶμεν.

Ἐπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου καὶ
ἐνώσεως πασῶν τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ ὀρθοδό-
ξων Ἐκκλησιῶν τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Λ. Κύριε, ἐλέησον.

Δ. Ἐπὲρ σωτηρίας καὶ ἀντιλήψεως τοῦ ἁγίου πα-
τρὸς ἡμῶν (δεῖνος) τοῦ ἀρχιεπισκόπου, παντὸς
τοῦ κλήρου καὶ τοῦ φιλοχρίστου λαοῦ τοῦ Κυ-
ρίου δεηθῶμεν.

Λ. Κύριε, ἐλέησον.

Δ. Ἐπὲρ ἀφέσεως ἁμαρτιῶν ἡμῶν καὶ συγχωρή-

σεως τῶν πλημμελημάτων ἡμῶν καὶ τοῦ ῥυσθῆ-
ναι καὶ σωθῆναι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης θλίψεως, ὀρ-
γῆς, ἀνάγκης καὶ ἐπαναστάσεως ἔθνῶν τοῦ
Κυρίου δεηθῶμεν.

Λ. Κύριε, ἐλέησον.

Δ. Τῶν ἁγίων ἐνδόξων ἀποστόλων, προφητῶν καὶ
ἄθλοφόρων μαρτύρων καὶ πάντων τῶν ἁγίων
καὶ δικαίων μνημονεύσωμεν, ὅπως εὐχαῖς καὶ
πρεσβείαις αὐτῶν οἱ πάντες ἐλεηθῶμεν.

Λ. Κύριε, ἐλέησον.

Δ. Τὴν ἐσπέραν πᾶσαν τελείαν, ἁγίαν, εἰρηνικὴν
καὶ ἀναμάρτητον παρὰ τοῦ Κυρίου αἰτησώμεθα.

Λ. Παράσχου, Κύριε.

Δ. Ἄγγελον εἰρήνης, πιστὸν ὁδηγόν, φύλακα τῶν
ψυχῶν καὶ τῶν σωμάτων ἡμῶν παρὰ τοῦ Κυ-
ρίου αἰτησώμεθα.

Λ. Παράσχου, Κύριε.

Δ. Συγγνώμην καὶ ἄφεσιν τῶν ἁμαρτιῶν καὶ τῶν
πλημμελημάτων ἡμῶν παρὰ τοῦ Κυρίου αἰτη-
σώμεθα.

Λ. Παράσχου, Κύριε.

Δ. Τὰ καλὰ καὶ συμφέροντα ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν
καὶ εἰρήνην τῷ κόσμῳ παρὰ τοῦ Κυρίου αἰτη-
σώμεθα.

Λ. Τὸν ὑπόλοιπον χρόνον τῆς ζωῆς ἡμῶν ἐν εἰ-
ρήνῃ καὶ ἐν μετανοίᾳ ἐκτελέσαι παρὰ τοῦ Κυ-
ρίου αἰτησώμεθα.

Δ. Παράσχου, Κύριε.

Λ. Χριστιανὰ τὰ τέλη τῆς ζωῆς ἡμῶν, ἀνώδυνα,
ἀνεπαίσχυντα καὶ καλὴν ἀπολογίαὶν τὴν ἐπὶ

- τοῦ φοβεροῦ βήματος τοῦ Χριστοῦ αἰτησώμεθα.
- Λ. Παράσχου, Κύριε.
- Δ. Τῆς παναγίας, ἀχράντου, ὑπερευλογημένης, δεσποίνης ἡμῶν, Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας μετὰ πάντων τῶν ἁγίων καὶ δικαίων μνημονεύσαντες, ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους καὶ πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα.
- Λ. Σοί, Κύριε.

I. Τὴν εὐχὴν

Κύριε οἰκτίρμον καὶ ἐλεῆμον, μακρόθυμε καὶ πολυέλεε, ἐνώτισαι τὴν προσευχὴν ἡμῶν καὶ πρόσχεσ τῇ φωνῇ τῆς δεήσεως ἡμῶν· ποιήσον μεθ' ἡμῶν σημεῖον εἰς ἀγαθόν· ὁδήγησον ἡμᾶς ἐν τῇ ὁδῷ σου τοῦ πορεύεσθαι ἐν τῇ ἀληθείᾳ σου· εὐφρανον τὰς καρδίας ἡμῶν εἰς τὸ φοβεῖσθαι τὸ ὄνομά σου τὸ ἅγιον· διότι μέγας εἶ σὺ καὶ ποιῶν θαυμάσια· σὺ εἶ Θεὸς ὁ μόνος καὶ οὐκ ἔστιν ὁμοίός σοι ἐν θεοῖς, Κύριε· δυνατὸς ἐν ἐλέει καὶ ἀγαθὸς ἐν ἰσχύϊ, εἰς τὸ βοηθεῖν καὶ παρακαλεῖν καὶ σώζειν πάντας τοὺς ἐλπίζοντας εἰς τὸ ὄνομά σου τὸ ἅγιον.

(ἐκφώνως) "Ὅτι πρέπει σοι πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Λ. Ἀμήν.

ΤΑ ΚΑΤΗΧΟΥΜΕΝΑ

Δ. Ὁ ἐπὶ τοῦ ἄμβωνος διάκονος λέγει πρὸς τοὺς κατηχομένους·

Οἱ κατηχούμενοι, τὰς κεφαλὰς ὑμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνατε.

Λ. Σοί, Κύριε.

Ι. Λέγει τὴν εὐχὴν τῶν κατηχομένων

Εὐλόγησον νῦν, Κύριε, τοὺς δούλους σου τούτους τοὺς κατηχομένους, οὓς προσεκαλέσω κλήσει ἁγία ἐπὶ τὸ θαυμαστὸν φῶς τῆς σῆς ἐπιγνώσεως, καὶ δὸς αὐτοῖς ἐπιγνῶναι περὶ ὧν κατήχηνται λόγων τὴν ἀσφάλειαν. Ἐμπλησον αὐτοὺς Πνεύματος ἁγίου, εἰς τὸ γενέσθαι καὶ αὐτοὺς πρόβατα σοῦ τοῦ ἀληθινοῦ ποιμένος, ἐσφραγισμένα τῇ σφραγιῖδι τοῦ ἁγίου σου Πνεύματος, ὅπως μέλη τίμια γένωνται τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας σου καὶ καταξιωθῶσιν καὶ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι τῆς μακαρίας ὄντως ἐλπίδος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν.

(ἐκφώνως) Ἴνα καὶ αὐτοὶ σὺν ἡμῖν δοξάζωσι τὸ πάντιμον καὶ μεγαλοπρεπὲς ὄνομά σου, τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Λ. Ἀμήν.

Δ. Ἐν εἰρήνῃ πορεύεσθε, οἱ κατηχούμενοι.

Καὶ ὑμεῖς οἱ πρὸς τὸ φῶτισμα, τῇ χειροθεσίᾳ προσέλθατε.

Κλίνατε.

I. Τὴν εὐχὴν τῶν φωτιζομένων

Κύριε ἅγιε, ὁ ἐν ὑψηλοῖς κατοικῶν καὶ τῷ παντεφόρῳ σου ὄμματι ἐπιβλέπων ἐπὶ πᾶσαν τὴν κτίσιν, σοὶ ἐκλίναμεν τὸν αὐχένα τῆς καρδίας καὶ τοῦ σώματος καὶ δεόμεθά σου. Ἐκτεινον τὴν ἁγίαν σου χεῖρα τὴν ἀόρατον ἐξ ἁγίου κατοικητηρίου σου καὶ εὐλόγησον πάντα ἡμᾶς· καὶ εἴ τι ἡμάρτομεν ἐκουσίως ἢ ἀκουσίως, ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλόανθρωπος Θεὸς συγχώρησον, δωρούμενος ἡμῖν καὶ τὰ ἐγκόσμια ἀγαθὰ σου.

(ἐκφώνως) Ὅτι Θεὸς ἐλέους καὶ οἰκτιρμῶν ὑπάρχεις καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν, τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Λ. Ἀμήν.

Δ. Ἐγείρεσθε.

Ἐν εἰρήνῃ πορεύεσθε.

Καὶ ὑμεῖς οἱ πρὸς τὸ φῶτισμα, τῶν κατηχῆσεων μνημονεύοντες, σπουδαίως συνάγεσθε.

Προσέλθατε.

I. Τὴν εὐχὴν

Ὁ προειπὼν διὰ τῶν ἁγίων σου προφητῶν τοῖς μυουμένοις· «Λούσασθε καὶ καθαροὶ γίνεσθε» καὶ διὰ τοῦ Χριστοῦ νομοθετήσας τὴν πνευματικὴν ἀναγέννησιν, αὐτὸς καὶ νῦν ἔπιδε ἐπὶ τοὺς βαπτιζομένους καὶ εὐλόγησον αὐτοὺς καὶ ἁγιάσον καὶ παρασκεύασον ἀξίους γενέσθαι τῆς πνευματικῆς σου δωρεᾶς καὶ τῆς ἀληθινῆς σου υἰοθεσίας, τῶν πνευματικῶν σου μυστηρίων,

τῆς μετὰ τῶν σωζομένων ἐπισυναγωγῆς.

(ἐκφώνως) Ὅτι πρέπει σοι πᾶσα δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις, τῷ Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Λ. Ἀμήν.

Η ΛΙΤΗ

Δ. Ἐν εἰρήνῃ Χριστοῦ ψάλλατε.

Καὶ λιτανεύομεν ψάλλοντες τὸ τροπάριον. Ἦχος πλ. α΄

Κ.-Λ. Φθάσαντες, πιστοί,* τὸ σωτήριο πάθος* Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ,* τὴν ἄφατον αὐτοῦ* μακροθυμίαν δοξάσωμεν.* ὅπως τῇ αὐτοῦ εὐσπλαγχνίᾳ* συνεγείρη καὶ ἡμᾶς,* νεκρωθέντας τῇ ἁμαρτίᾳ,* ὡς ἀγαθὸς καὶ φιλόανθρωπος.

Κρούει δὲ ὁ ἀρχιδιάκονος τὴν πύλην καὶ ἀνοίγοντες, εἰσέρχονται οἱ κληρικοὶ εἰς τὸ βῆμα

Κ.-Λ. Δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ ἁγίῳ Πνεύματι.

Καὶ νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

Κοντάκιον. Ἦχος α΄

Τὰ πάθη μυστικὰ* τοὺς ὑμνοῦντάς σου, δέσποτα,* φωτὶ σου ὑπὲρ νοῦν* ἠγίασας, ὡς εὐσπλαγχνος* παντοίων παθῶν λύτρωσαι ἡμᾶς,* Χριστέ ὁ Θεός,* καὶ τῇ θείᾳ σου δυναστείᾳ* σκέπων, δέσποτα,* τῆς ἀχράντου σου βασιλείας ἀξίωσον,* ὁ μόνος φιλόανθρωπος.

ΤΟ «ΚΑΤΕΥΘΥΝΘΗΤΩ»

Κ.-Λ. Καὶ εὐθὺς ψάλλομεν τὸ «Κατευθυνθήτω». Ἦχος πλ. β΄

Κατευθυνθήτω ἡ προσευχή μου,* ὡς θυμίαμα

ἐνώπιόν σου.* ἔπαρσις τῶν χειρῶν μου,* θυσία
ἑσπερινή (γ').

ΤΟ «ΝΥΝ ΑΠΟΛΥΕΙΣ»

Λ. Νῦν ἀπολύεις τὸν δοῦλόν σου, δέσποτα,* κατὰ
τὸ ῥῆμά σου ἐν εἰρήνῃ.

Ὅτι εἶδον οἱ ὀφθαλμοί μου τὸ σωτήριόν σου,*
ὃ ἠτοίμασας κατὰ πρόσωπον πάντων τῶν λαῶν.

Φῶς εἰς ἀποκάλυψιν ἐθνῶν.

Καὶ δόξαν λαοῦ σου Ἰσραήλ.

Τὸ Κύριε, ἐλέησον (μ').

ΑΠΟΛΥΣΙΣ ΤΩΝ ΚΑΤΗΧΟΥΜΕΝΩΝ

Δ. Μή τις τῶν κατηχουμένων· μή τις τῶν ἀμυή-
των· μή τις τῶν μὴ δυναμένων ἡμῖν συνδεηθῆ-
ναι.

Ἄλλήλους ἐπίγνωτε· ἀλλήλους γνωρίσατε.

Τὰς θύρας κλείσατε.

Ὅρθοι πάντες.

Ἡ Εἰσοδος τῶν Προηγιασμένων

Δ. Ἐν εἰρήνῃ Χριστοῦ ψάλωμεν.

Λ. Νῦν αἱ δυνάμεις τῶν οὐρανῶν* σὺν ἡμῖν ἀορά-
τως λατρεύουσιν.* ἰδοὺ γὰρ εἰσπορεύεται* ὁ
βασιλεὺς τῆς δόξης.* ἰδοὺ θυσία μυστικὴ* τε-
τελειωμένη δορυφορεῖται.* Πίστει καὶ πόθῳ
προσέλθωμεν,* ἵνα μέτοχοι ζωῆς αἰωνίου γε-
νώμεθα.* Ἀλληλούϊα.

Τοῦτου ψαλλομένου γίνεται ἡ εἰσοδος τῶν προηγια-
σμένων

ΤΟ ΣΥΜΒΟΛΟΝ ΤΗΣ ΠΙΣΤΕΩΣ

Δ. Ἐν σοφίᾳ Θεοῦ πρόσχωμεν.

Ι. Καλύπτει τὰ ἅγια μετὰ τῆς νεφέλης καὶ ἄρχειται

Πιστεύω εἰς ἓνα Θεόν,

Ι.-Λ. Πατέρα παντοκράτορα,* ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς,* ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων.* Καὶ εἰς ἓνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν,* τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ,* τὸν ἐκ τοῦ Πατρὸς γεννηθέντα* πρὸ πάντων τῶν αἰώνων.* φῶς ἐκ φωτός,* Θεὸν ἀληθινόν* ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ* γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα,* ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ,* δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο.* Τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους* καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν* κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν* καὶ σαρκωθέντα ἐκ Πνεύματος ἁγίου* καὶ Μαρίας τῆς παρθένου* καὶ ἐνανθρωπήσαντα.* Σταυρωθέντα τε ὑπὲρ ἡμῶν* ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου* καὶ παθόντα καὶ ταφέντα* καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ,* κατὰ τὰς Γραφάς.* Καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς* καὶ καθεζόμενον ἐκ δεξιῶν τοῦ Πατρὸς* καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης* κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς,* οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος.* Καὶ εἰς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον,* τὸ Κύριον,* τὸ ζωοποιόν,* τὸ ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορευόμενον,* τὸ σὺν Πατρὶ καὶ Υἱῷ συμπροσκυνούμενον* καὶ συνδοξαζόμενον,* τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν προφητῶν.* Εἰς μίαν, ἁγίαν,* καθολικὴν* καὶ ἀποστολικὴν Ἐκκλησίαν.* Ὁμολογῶ ἓν βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν.* Προσδοκῶ ἀνάστασιν νε-

κρῶν* καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος* ἀμήν.

ΚΕΦΑΛΟΚΛΙΣΙΑ

Δ. Στῶμεν καλῶς· ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Λ. Κύριε, ἐλέησον.

Ι. Εἰρήνη πᾶσιν.

Λ. Καὶ τῷ πνεύματί σου.

Δ. Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνωμεν.

Λ. Σοί, Κύριε.

Ι. Ἐπικλινόμενος, λέγει τὴν εὐχὴν τῆς κεφαλοκλισίας

Ὁ μόνος Κύριος καὶ ἐλεήμων Θεός, τοῖς κλίνουσι τοὺς ἑαυτῶν αὐχένας ἐνώπιον τοῦ ἁγίου σου θυσιαστηρίου καὶ ἐπιζητοῦσι τὰς παρὰ σοῦ πνευματικὰς δωρεὰς ἐξαπόστειλον τὴν χάριν σου τὴν ἀγαθὴν καὶ εὐλόγησον πάντας ἡμᾶς ἐν πάσῃ εὐλογίᾳ πνευματικῇ καὶ ἀναφαιρέτῳ, ὃ ἐν ὑψηλοῖς κατοικῶν καὶ τὰ ταπεινὰ ἐφορῶν.

(ἐκφώνως) Ὅτι αἰνετὸν καὶ προσκυνητὸν καὶ ὑπερένδοξον ὑπάρχει τὸ πανάγιον ὄνομά σου, τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Λ. Ἀμήν.

Ἡ ΚΑΘΟΛΙΚΗ ΣΥΝΑΠΤΗ

Δ. Κύριε, εὐλόγησον.

Ι. Εὐλογητὸς ὁ Θεός, ὁ εὐλογῶν καὶ ἀγιάζων πάντας ἡμᾶς ἐπὶ τῇ παραστάσει καὶ ἱερουργίᾳ τῶν

ἀχράντων αὐτοῦ μυστηρίων, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Λ. Ἀμήν.

Δ. Ἄρχεται τῆς καθολικῆς συναπτῆς

Ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Λ. Κύριε, ἐλέησον.

Δ. Σῶσον, ἐλέησον, οἰκτίρησον καὶ διαφύλαξον ἡμᾶς, ὁ Θεός, τῇ σῆ χάριτι.

Λ. Κύριε, ἐλέησον.

Δ. Ὑπὲρ τῆς ἄνωθεν εἰρήνης καὶ φιλανθρωπίας, ὁμονοίας καὶ σωτηρίας τῶν ψυχῶν ἡμῶν τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Λ. Κύριε, ἐλέησον.

Δ. Ὑπὲρ τῆς εἰρήνης τοῦ σύμπαντος κόσμου καὶ ἐνώσεως τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ ὀρθοδόξων Ἐκκλησιῶν τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Λ. Κύριε, ἐλέησον.

Δ. Ὑπὲρ σωτηρίας καὶ ἀντιλήψεως τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν (τοῦ δεῖνος) τοῦ πατριάρχου καὶ (τοῦ δεῖνος) τοῦ πανοσίου ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν, παντὸς τοῦ κλήρου καὶ τοῦ φιλοχρίστου λαοῦ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Λ. Κύριε, ἐλέησον.

Δ. Ὑπὲρ τῶν εὐσεβεστάτων καὶ θεοφυλάκτων ἡμῶν βασιλέων, παντὸς τοῦ παλατίου καὶ τοῦ στρατοπέδου αὐτῶν τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Λ. Κύριε, ἐλέησον.

Δ. Ὑπὲρ τῆς ἁγίας Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν πόλεως καὶ τῆς βασιλευούσης καὶ ταύτης ἡμῶν

τῆς πόλεως καὶ πάσης πόλεως καὶ χώρας καὶ τῶν ἐν ὀρθοδόξῳ πίστει καὶ εὐλαβείᾳ Χριστοῦ οἰκούντων ἐν αὐταῖς, εἰρήνης καὶ ἀσφαλείας αὐτῶν τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Λ. Κύριε, ἐλέησον.

Δ. Ὑπὲρ τῶν ἐλθόντων καὶ ἐρχομένων χριστιανῶν τοῦ προσκυνῆσαι ἐν τοῖς ἁγίοις Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν τόποις τούτοις τῶν Ἱεροσολύμων, ὁδοιπορούντων, ξενιτευόντων καὶ τῶν ἐν αἰχμαλωσίᾳ ὄντων ἀδελφῶν ἡμῶν, εἰρηνικῆς ἐπανόδου ἐκάστου μετὰ χαρᾶς ἐν τάχει εἰς τὰ οἰκεῖα αὐτῶν τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Λ. Κύριε, ἐλέησον.

Δ. Ὑπὲρ ἀφέσεως ἁμαρτιῶν καὶ συγχωρήσεως τῶν πλημμελημάτων ἡμῶν καὶ τοῦ ῥυσθῆναι καὶ σωθῆναι ἡμᾶς ἀπὸ πάσης θλίψεως, ὀργῆς καὶ ἀνάγκης καὶ ἐπαναστάσεως ἐθνῶν τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Λ. Κύριε, ἐλέησον.

Δ. Ὑπὲρ τοῦ εἰσακουσθῆναι καὶ εὐπρόσδεκτον γενέσθαι τὴν δέησιν ἡμῶν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ καταπεμφθῆναι πλοῦσια τὰ ἐλέη καὶ τοὺς οἰκτιρμούς αὐτοῦ ἐπὶ πάντας ἡμᾶς καὶ τοῦ καταξιωθῆναι ἡμᾶς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν ἐκτενῶς δεόμεθά σου.

Λ. Κύριε, ἐλέησον.

Δ. Ὑπὲρ τῶν τὰς ἁγίας νηστείας καὶ δεήσεις διεκτελούντων καὶ ἐλθόντων τοῦ προσκυνῆσαι ἐν τῷ ζωηφόρῳ τάφῳ τούτῳ τοῦ Κυρίου ἡμῶν

Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ ἐν ταῖς ἀγίαις ἐκκλησίαις ὀρθοδόξων τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν.

Λ. Κύριε, ἐλέησον.

Δ. Τῆς παναγίας καὶ ὑπερευλογημένης, ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν, Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, τῶν τιμίων ἀσωμάτων ἀρχαγγέλων, τοῦ ἀγίου Ἰωάννου τοῦ ἐνδόξου προφήτου, προδρόμου καὶ βαπτιστοῦ, τῶν θείων, ἱερῶν, ἐνδόξων ἀποστόλων, προφητῶν καὶ ἀθλοφόρων μαρτύρων μετὰ πάντων τῶν ἁγίων καὶ δικαίων μνημονεύσωμεν, ὅπως εὐχαῖς καὶ πρεσβείαις αὐτῶν οἱ πάντες ἐλεηθῶμεν.

Λ. Κύριε, ἐλέησον.

Δ. Καὶ ὑπὲρ τῶν προσκομισθέντων καὶ προαγιασθέντων τιμίων, ἐνδόξων, ἐπουρανίων, μυστικῶν, φρικτῶν, θείων δώρων καὶ σωτηρίας τοῦ παρεστῶτος καὶ προσφέροντος ἀγίου, ὁσίου πατρὸς ἡμῶν καὶ ἱερέως (δεῖνος) Κυρίου τὸν Θεὸν ἡμῶν ἱκετεύσωμεν.

Λ. Κύριε, ἐλέησον.

Ι. Τὴν εὐχὴν ταύτην

Καὶ δὸς ἡμῖν, Κύριε, εὐπρόσδεκτον γενέσθαι τὴν προσφορὰν ἡμῶν, ἡγιασμένην ἐν Πνεύματι ἁγίῳ, εἰς ἐξίλασμα τῶν ἡμετέρων πλημμελημάτων καὶ τῶν τοῦ λαοῦ σου ἀγνοημάτων καὶ εἰς ἀνάπαυσιν τῶν κοιμηθεισῶν ψυχῶν, ἵνα καὶ ἡμεῖς οἱ ταπεινοὶ καὶ ἁμαρτωλοὶ καὶ ἀνάξιοι δοῦλοί σου, καταξιωθέντες ἀδόλως λειτουργεῖν τῷ ἁγίῳ σου θυσιαστηρίῳ, λάβωμεν τὸν μισθὸν τῶν πι-

στῶν καὶ φρονίμων οἰκονόμων καὶ εὐρωμεν χά-
ριν καὶ ἔλεος ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ φοβερᾷ τῆς ἀντα-
ποδόσεώς σου τῆς δικαίας καὶ ἀγαθῆς.

(ἐκφώνως) Ἐλέει καὶ οἰκτιρμοῖς καὶ φιλαν-
θρωπία τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ, μεθ' οὗ εὐλο-
γητὸς εἶ καὶ δεδοξασμένος σὺν τῷ παναγίῳ καὶ
ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ σου Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ
καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Λ. Ἀμήν.

Ἡ ΚΥΡΙΑΚΗ ΠΡΟΣΕΥΧΗ

Δ. Πληρώσωμεν τὴν δέησιν ἡμῶν τῷ Κυρίῳ, ὅτι
πλήρης ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ τῆς δόξης αὐτοῦ.

Λ. Κύριε, ἐλέησον.

Δ. Καὶ ὑπὲρ τῶν προτεθέντων καὶ προαγιασθέντων
τιμίων δώρων Κυρίῳ τῷ Θεῷ ἡμῶν δεηθῶμεν.

Λ. Κύριε, ἐλέησον.

Δ. Ὅπως Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ προσδεξάμενος
αὐτὰ εἰς τὸ ἅγιον καὶ ὑπερουράνιον καὶ νοερὸν
αὐτοῦ θυσιαστήριον εἰς ὁσμὴν εὐωδίας, ἀντι-
καταπέμψῃ ἡμῖν τὴν θείαν χάριν καὶ τὴν δω-
ρεὰν τοῦ παναγίου Πνεύματος δεηθῶμεν.

Λ. Κύριε, ἐλέησον.

Δ. Τὴν ἐνότητα τῆς πίστεως καὶ τὴν κοινωνίαν
καὶ δωρεὰν τοῦ ἁγίου Πνεύματος αἰτησάμενοι,
ἑαυτοὺς καὶ ἀλλήλους καὶ πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν
Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα.

Λ. Σοί, Κύριε.

I. Κλίνων, λέγει τὴν εὐχὴν πρὸ τοῦ «Πάτερ ἡμῶν»

Ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ μεγαλῶνυμος Κύριος, ἡ μακαρία φύσις, ἡ ἄφθονος ἀγαθότης, ὁ πάντων Θεὸς καὶ δεσπότης, ὁ ὢν εὐλογητὸς εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ὁ καθήμενος ἐπὶ τῶν χερουβὶμ καὶ δοξαζόμενος ὑπὸ τῶν σεραφίμ, ᾧ παρεστήκασι χίλια χιλιάδες καὶ μύριαι μυριάδες ἁγίων ἀγγέλων καὶ ἀρχαγγέλων στρατιαί, τὰ μὲν προσενεχθέντα σοι δῶρα, δόματα, καρπώματα εἰς ὁσμὴν εὐωδίας προσεδέξω καὶ ἀγιάσαι καὶ τελειῶσαι κατηξίωσας, ἀγαθέ, τῇ χάριτι τοῦ Χριστοῦ σου καὶ τῇ ἐπιφοιτήσει τοῦ παναγίου σου Πνεύματος· ἀγίασον, δέσποτα, καὶ τὰς ἡμετέρας ψυχὰς καὶ τὰ σώματα καὶ τὰ πνεύματα καὶ ψηλάφησον τὰς διανοίας καὶ ἀνάκρινον τὰς συνειδήσεις καὶ ἔκβαλε ἀφ' ἡμῶν πᾶσαν ἔννοιαν πονηράν, πάντα λογισμὸν ἀσελγῆ, πᾶσαν ἐπιθυμίαν καὶ ἐνθύμησιν αἰσχροῦ, πάντα λόγον ἀπρεπῆ, πάντα φθόνον, τυφόν καὶ ὑπόκρισιν, πᾶν ψεῦδος, πάντα δόλον, πάντα περισπασμὸν βιοτικόν, πᾶσαν πλεονεξίαν, πᾶσαν κενοδοξίαν, πᾶσαν κακίαν, πάντα θυμόν, πᾶσαν ὀργήν, πᾶσαν μνησικακίαν, πᾶσαν βλασφημίαν, πᾶσαν ῥαθυμίαν, πᾶσαν κίνησιν σαρκός τε καὶ πνεύματος ἀπήλλοτριωμένην τοῦ θελήματος τῆς ἀγιότητός σου.

(ἐκφώνως) Καὶ καταξίωσον ἡμᾶς, δέσποτα, φιλόθρωπε Κύριε, μετὰ παρρησίας, ἀκατακρίτως, ἐν καθαρᾷ καρδίᾳ, ψυχῇ πεφωτισμένῃ, ἀνε-

παισχύντω προσώπῳ, ἡγιασμένοις χεῖλεσι, τολ-
μῶν ἐπικαλεῖσθαι σέ τὸν ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἅγιον
Θεὸν Πατέρα καὶ λέγειν·

**Καὶ ἀποκρίνουσιν ὁ τε κλῆρος καὶ ὁ λαός, ἀρχομένου
τοῦ ἱερέως τοῦ·**

Κ.-Λ. Πάτερ ἡμῶν, ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς,* ἁγιασθήτω
τὸ ὄνομά σου,* ἐλθέτω ἡ βασιλεία σου,* γενη-
θήτω τὸ θέλημά σου* ὡς ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς
γῆς.* τὸν ἄρτον ἡμῶν τὸν ἐπιούσιον* δὸς ἡμῖν
σήμερον* καὶ ἄφες ἡμῖν τὰ ὀφειλήματα ἡμῶν,*
ὡς καὶ ἡμεῖς ἀφίεμεν τοῖς ὀφειλέταις ἡμῶν*
καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν,* ἀλλὰ
ῥῦσαι ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ.

Ι. Κύριος λέγει·

Καὶ μὴ εἰσενέγκῃς ἡμᾶς εἰς πειρασμόν, Κύ-
ριε, Κύριε τῶν δυνάμεων, ὃν ὑπενεγκεῖν οὐ δυ-
νάμεθα, ὁ εἰδὼς τὴν ἀσθένειαν ἡμῶν, ἀλλὰ ῥῦσαι
ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ πονηροῦ καὶ ἐκ τῶν ἔργων αὐτοῦ
καὶ πάσης ἐπηρείας καὶ μεθοδείας αὐτοῦ, διὰ
τὸ ὄνομά σου τὸ ἅγιον, τὸ ἐπικληθὲν ἐπὶ τὴν
ἡμετέραν ταπείνωσιν.

(ἐκφώνως) "Ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία καὶ ἡ
δύναμις καὶ ἡ δόξα, τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ
καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς
τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Λ. Ἀμήν.

ΚΕΦΑΛΟΚΛΙΣΙΑ

- I. Ειρήνη πᾶσιν.
- Λ. Καὶ τῷ πνεύματί σου.
- Δ. Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνωμεν.
- Λ. Σοί, Κύριε.

I. Κλίνων λέγει τὴν εὐχὴν τῆς κεφαλοκλισίας

Σοὶ ἐκλίναμεν οἱ δοῦλοί σου, Κύριε, τοὺς ἑαυτῶν ἀρχένας ἐνώπιον τοῦ ἁγίου σου θυσιαστηρίου, ἀπεκδεχόμενοι τὰ παρὰ σοῦ πλοῦσια ἐλέη· πλοῦσιαν καὶ νῦν τὴν χάριν σου καὶ τὴν εὐλογίαν σου ἐξαπόστειλον ἡμῖν, δέσποτα, καὶ ἁγίασον ἡμῶν τὰς ψυχὰς καὶ τὰ σώματα καὶ τὰ πνεύματα, ἵνα ἄξιοι γενώμεθα κοινωνοὶ καὶ μέτοχοι γενέσθαι τῶν ἁγίων σου μυστηρίων εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν καὶ εἰς ζωὴν αἰώνιον.

(ἐκφώνως) Σὺ γὰρ προσκυνητὸς καὶ δεδοξασμένος ὑπάρχεις, ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ ὁ μονογενῆς σου Υἱὸς καὶ τὸ Πνεῦμά σου τὸ πανάγιον, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

- Λ. Ἀμήν.
- I. Καὶ ἔσται ἡ χάρις καὶ τὰ ἐλέη τῆς ἁγίας, ὁμοουσίου, ἀκτίστου, ἀδιαιρέτου καὶ προσκυνητῆς Τριάδος μετὰ πάντων ὑμῶν.
- Λ. Καὶ μετὰ τοῦ πνεύματός σου.

ΥΨΩΣΙΣ - ΜΕΛΙΣΜΟΣ - ΕΝΩΣΙΣ - ΜΕΤΑΛΗΨΙΣ

- Δ. Μετὰ φόβου Θεοῦ πρόσχωμεν.

I. Σφραγίζων τὸν ἄρτον, λέγει καθ' ἑαυτόν·

Ἄγιε, ὁ ἐν ἁγίοις ἀναπαυόμενος, Κύριε, ἀγιάσον ἡμᾶς τῷ λόγῳ τῆς σῆς χάριτος καὶ τῇ ἐπιφοιτήσῃ τοῦ παναγίου σου Πνεύματος· σὺ γὰρ εἶπας, δέσποτα· «Ἄγιοι ἔσεσθε, ὅτι ἐγὼ ἅγιός εἰμι, Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῶν».

Καὶ συνάπτει·

Ἀκατάληπτε Θεὲ Λόγε, τῷ Πατρὶ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι ὁμοούσιε, συναΐδιε καὶ ἀχώριστε, πρόσδεξαι τὸν ἀκήρατον ὕμνον ἐν ταῖς ἁγίαις σου καὶ ἀναιμάκτοις θυσίαις, σὺν τοῖς χερουβὶμ καὶ σεραφὶμ καὶ παρ' ἐμοῦ τοῦ ἀμαρτωλοῦ, βοῶντος καὶ λέγοντος·

Καὶ ὑפוῖ τὰ ἅγια, λέγων·

Τὰ προηγιασμένα δῶρα, τὰ ἅγια τοῖς ἁγίοις.

- Λ. Εἷς ἅγιος,* εἷς Κύριος,* Ἰησοῦς Χριστός,* εἷς δόξαν Θεοῦ Πατρὸς* σὺν ἁγίῳ Πνεύματι,* ᾧ ἡ δόξα* εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.
- Δ. Εἴπωμεν πάντες ὑπὲρ σωτηρίας, εὐζωτίας τε καὶ μακροημερεύσεως τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν καὶ ἀρχιεπισκόπου (τοῦ δεῖνος) παντὸς τοῦ κλήρου καὶ τοῦ φιλοχρίστου λαοῦ καὶ ὑπὲρ τοῦ ἔλεων καὶ εὐμενῆ καὶ εὐδιάλλακτον γενέσθαι τὸν ἀγαθὸν καὶ φιλόανθρωπον Θεὸν ἐπὶ ταῖς ἀμαρτίαις ἡμῶν καὶ ἐλεῆσαι ἡμᾶς κατὰ τὸ μέγα τῆς φιλανθρωπίας αὐτοῦ ἔλεος· καὶ ὑπὲρ τοῦ συγχωρηθῆναι ἡμῖν πᾶν πλημμέλημα ἐκούσιόν τε καὶ ἀκούσιον· καὶ ὑπὲρ πάσης ψυχῆς χριστιανῶν θλιβομένης

καὶ καταπονουμένης, ἐλέους Θεοῦ καὶ βοηθείας ἐπιδεδομένης.

Λ. Κύριε, ἐλέησον (ιβ').

Δ. Ἔτι καὶ ὑπὲρ τῶν εὐσεβεστάτων καὶ θεοφυλάκτων ἡμῶν βασιλέων, κράτους, νίκης, διαμονῆς, εἰρήνης, ὑγείας καὶ σωτηρίας αὐτῶν καὶ τοῦ Κυρίου τὸν Θεὸν ἡμῶν ἐπὶ πλεῖον συνεργῆσαι καὶ κατευοδῶσαι αὐτοὺς ἐν πᾶσι καὶ ὑποτάξαι ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῶν πάντα ἐχθρὸν καὶ πολέμιον· καὶ ὑπὲρ σωτηρίας καὶ ἀφέσεως ἁμαρτιῶν τῶν δούλων τοῦ Θεοῦ (τοῦ δεῖνος) καὶ (τοῦ δεῖνος), μνήμης καὶ ἀναπαύσεως τῶν ὁσίων πατέρων ἡμῶν καὶ ἀδελφῶν καὶ πάντων χριστιανῶν τῶν ὀρθοδόξων εἴπωμεν πάντες· Κύριε, ἐλέησον.

Λ. Κύριε, ἐλέησον (ιβ').

Δ. Ἐν εἰρήνῃ Χριστοῦ ψάλλωμεν.

Λ. Ψάλλει τὸ κοινωνικὸν - Ψαλμὸς λγ'

Γεύσασθε καὶ ἴδετε, ὅτι χρηστὸς ὁ Κύριος· Ἀλληλούϊα.

Στίχ. Εὐλογῆσω τὸν Κύριον ἐν παντὶ καιρῷ, διὰ παντός ἢ αἴνεσις αὐτοῦ ἐν τῷ στόματί μου.

Ἐν τῷ Κυρίῳ ἐπαινεθήσεται ἡ ψυχὴ μου· ἀκουσάτωσαν πραεῖς καὶ εὐφρανθήτωσαν.

Μεγαλύνετε τὸν Κύριον σὺν ἐμοὶ καὶ ὑψώσωμεν τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ τὸ αὐτό.

Ἐξεζήτησα τὸν Κύριον καὶ ἐπήκουσέ μου καὶ ἐκ πασῶν τῶν θλίψεών μου ἐρρύσατό με.

Προσέλθετε πρὸς αὐτὸν καὶ φωτίσθητε καὶ τὰ πρόσωπα ὑμῶν οὐ μὴ καταισχυνηθῇ.

Οὗτος ὁ πτωχὸς ἐκέκραξε καὶ ὁ Κύριος εἰσ-
ήκουσεν αὐτοῦ καὶ ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐ-
τοῦ ἔσωσεν αὐτόν.

Παρεμβαλεῖ ἄγγελος Κυρίου κύκλῳ τῶν φο-
βουμένων αὐτόν καὶ ῥύσεται αὐτούς.

Φοβήθητε τὸν Κύριον πάντες οἱ ἅγιοι αὐτοῦ·
ὅτι οὐκ ἔστιν ὑστέρημα τοῖς φοβουμένοις αὐτόν.

Πλούσιοι ἐπτώχευσαν καὶ ἐπείνασαν, οἱ δὲ
ἐκζητοῦντες τὸν Κύριον οὐκ ἐλαττωθήσονται παν-
τὸς ἀγαθοῦ.

Δεῦτε, τέκνα, ἀκούσατέ μου· φόβον Κυρίου
διδάξω ὑμᾶς.

Τίς ἐστὶν ἄνθρωπος ὁ θέλων ζωὴν, ἀγαπῶν
ἡμέρας ἰδεῖν ἀγαθὰς;

Παῦσον τὴν γλῶσσάν σου ἀπὸ κακοῦ καὶ χεῖλη
σου τοῦ μὴ λαλῆσαι δόλον.

Ἐκκλινον ἀπὸ κακοῦ καὶ ποίησον ἀγαθόν·
ζήτησον εἰρήνην καὶ δίωξον αὐτήν.

Ὅφθαλμοὶ Κυρίου ἐπὶ δικαίους καὶ ὦτα αὐτοῦ
εἰς δέησιν αὐτῶν.

Πρόσωπον δὲ Κυρίου ἐπὶ ποιοῦντας κακὰ τοῦ
ἐξολοθρεῦσαι ἐκ γῆς τὸ μνημόσυνον αὐτῶν.

Ἐκέκραξαν οἱ δίκαιοι καὶ ὁ Κύριος εἰσήκου-
σεν αὐτῶν καὶ ἐκ πασῶν τῶν θλίψεων αὐτῶν
ἐρρύσατο αὐτούς.

Ἐγγὺς Κύριος τοῖς συντετριμμένοις τὴν καρ-
δίαν καὶ τοὺς ταπεινοὺς τῷ πνεύματι σώσει.

Πολλὰ αἱ θλίψεις τῶν δικαίων καὶ ἐκ πασῶν
αὐτῶν ῥύσεται αὐτούς ὁ Κύριος.

Φυλάσσει Κύριος πάντα τὰ ὄστᾱ αὐτῶν, ἐν
ἐξ αὐτῶν οὐ συντριβήσεται.

Θάνατος ἀμαρτωλῶν πονηρὸς καὶ οἱ μισοῦν-
τες τὸν δίκαιον πλημμελήσουσι.

Λυτρώσεται Κύριος ψυχὰς δούλων αὐτοῦ καὶ
οὐ μὴ πλημμελήσουσι πάντες οἱ ἐλπίζοντες ἐπ'
αὐτόν.

Δόξα Πατρὶ καὶ Υἱῷ καὶ ἁγίῳ Πνεύματι· καὶ
νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

Ι. Κλᾶ τὸν ἄρτον καὶ κρατεῖ τῇ δεξιᾷ τὸ ἥμισυ καὶ
τῇ ἀριστερᾷ τὸ ἥμισυ καὶ βάπτει τὸ ἐν τῇ δεξιᾷ
ἐν τῷ κρατῆρι λέγων·

Ἐνωσις τοῦ παναγίου σώματος καὶ
τοῦ τιμίου αἵματος τοῦ Κυρίου καὶ Θε-
οῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Καὶ σφραγίζει τὸ ἐν τῇ ἀριστερᾷ μέρος καὶ
ἐναλλάξει κρατῶν τὰ δύο μέρη· σφραγίζει τὸ
ἄλλο ἥμισυ· εἶτα, συνάψας τὰ μέρη καὶ βάψας
αὐτῶν τὰ λοιπὰ δύο ἄκρα ἐν τῷ κρατῆρι καὶ σφρα-
γίζων τοὺς λοιποὺς ἄρτους, λέγει ἐφ' ἐκάστης
βάψεως τὸν τῆς ἐνώσεως λόγον καὶ εὐθέως ἄρ-
χεται μελίζειν καὶ πρὸ πάντων δίδωσιν εἰς ἕκα-
στον κρατῆρα μίαν μερίδα ἀπλῆν, λέγων·

Ἦνωται καὶ ἡγίασται καὶ τετελείω-
ται εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ
Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος.

Εἶτα ποιεῖ διπλᾶς μερίδας ἐκάστῳ τῶν κλη-
ρικῶν καὶ βάπτει εἰς τὸν κρατῆρα·

Δ. Κύριε, εὐλόγησον.

Ι. **Η**ὐλόγηται ὁ Θεός, ὁ εὐλογῶν καὶ ἀγιάζων ὑμᾶς, τοὺς ἐν φόβῳ Θεοῦ μελιζοντας καὶ πάντας τοὺς ἐν πίστει μεταλαμβάνειν μέλλοντας.

Κ. Ἀμήν.

Ι. **Καὶ** ὅταν πληρώσῃ μελίζειν, λέγει·

Τῆς κατὰ φιλανθρωπίαν παρασχεθείσης ἡμῖν παρὰ σοῦ θείας χάριτος, τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς ἐτολμήσαμεν· προσερχόμεθα οὖν μετὰ φόβου τοῖς ἀγίοις σου μυστηρίοις, δέσποτα, σὲ αἰτούμενοι, εἴ τι δι' ἀνθρωπίνην ἀσθένειαν ἡμῖν παρῶπται, συγγνώμων γενοῦ, Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν.

Καὶ πάλιν ὅταν μεταλαμβάνειν μέλλῃ·

Δέσποτα Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ οὐράνιος ἄρτος, ἡ τροφή τοῦ παντός κόσμου, ἤμαρτον εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐνώπιόν σου καὶ οὐκ εἰμί ἄξιος μεταλαβεῖν τῶν ἀγίων καὶ ἀχράντων σου μυστηρίων, ἀλλὰ διὰ τὴν σὴν ἀγαθότητα καὶ ἄφατον μακροθυμίαν ἄξιόν με ποιήσον καὶ ἀκατάκριτον καὶ ἀνεπαίσχυντον μετασχεῖν τοῦ παναγίου σου σώματος καὶ τοῦ τιμίου αἵματος εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν καὶ εἰς ζωὴν αἰώνιον.

Εἶτα μεταλαμβάνει καὶ μεταδίδωσι τῷ κληρῷ. Ὅτε δὲ ἐπαίρουσι τοὺς δίσκους καὶ τοὺς κρατήρας εἰς τὸ μεταδοῦναι τῷ λαῷ·

Δ. Κύριε, εὐλόγησον.

I. Δόξα τῷ Θεῷ τῷ ἀγιάσαντι καὶ ἀγιάζοντι πάντας ἡμᾶς.

Ἐψώθητι ἐπὶ τοὺς οὐρανοὺς, ὁ Θεός, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἡ δόξα σου καὶ ἡ βασιλεία σου διαμένει εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Εὐλογητὸν τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν εἰς τοὺς αἰῶνας.

I. Σφραγίζων τοὺς πιστοὺς, λέγει μεταδίδων·

Σῶμα ἅγιον τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῖς πιστοῖς μεταδιδόμενον εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν καὶ εἰς ζωὴν αἰώνιον.

Δ. Μετὰ φόβου Θεοῦ καὶ πίστεως προσέλθετε.

Καὶ μεταδίδουσι τῷ λαῷ.

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΑ

Λ. Πλήρωσον τὸ στόμα μου αἰνέσεως, Κύριε,* καὶ χαρᾶς ἔμπλησον τὰ χεῖλη μου,* ὅπως ὑμνήσω τὴν δόξαν σου.

I. Εὐχεται τήνδε ἐπὶ τοῦ θυμιάματος εὐχὴν·

Εὐχαριστοῦμέν σοι, τῷ σωτῆρι τῶν ὅλων Θεῷ, ἐπὶ πᾶσιν οἷς παρέσχου ἡμῖν ἀγαθοῖς καὶ ἐπὶ τῇ μεταλήψει τῶν ἀγίων καὶ ἀχράντων σου μυστηρίων καὶ προσφερόμέν σοι τὸ θυμίαμα τοῦτο, δεόμενοι· φύλαξον ἡμᾶς ὑπὸ τὴν σκέπην τῶν

πτερύγων σου και καταξίωσον ἡμᾶς και μέχρι
τῆς ἐσχάτης ἡμῶν ἀναπνοῆς μετασχεῖν τῶν
ἀγιασμάτων σου εἰς ἀγιασμόν ψυχῶν και σω-
μάτων και εἰς βασιλείας οὐρανῶν κληρονομίαν·
ὅτι σὺ εἶ ὁ ἀγιασμός ἡμῶν, Θεός, και σοὶ τὴν
δόξαν και τὴν εὐχαριστίαν ἀναπέμπομεν, τῷ
Πατρὶ και τῷ Υἱῷ και τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν
και ἀεὶ και εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων.

Λ. Ἀμήν.

Δ. Ὅταν ποιῇ τὴν εἰσοδον, λέγει·

Ὅρθοί· οἱ μεταλαβόντες τῶν ἁγίων, ἀχράν-
των, ἀθανάτων και ζωοποιῶν τοῦ Χριστοῦ μυ-
στηρίων ἐπὶ ἀφέσει τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, ἀξίως
εὐχαριστήσωμεν τῷ Κυρίῳ.

Λ. Κύριε, ἐλέησον.

Δ. Ὅπως γένηται ἡμῖν ἡ μετάληψις τῶν ἀγιασμά-
των αὐτοῦ εἰς ἀποτροπὴν παντὸς πονηροῦ πρά-
γματος, εἰς ἐφόδιον ζωῆς αἰωνίου και εἰς κοινω-
νίαν και δωρεάν τοῦ ἁγίου Πνεύματος δεηθῶμεν.

Λ. Κύριε, ἐλέησον.

Δ. Τῆς παναγίας και ὑπερευλογημένης, ἀχράντου
δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου και ἀειπαρθένου Μα-
ρίας μετὰ πάντων τῶν ἁγίων μνημονεύσαντες,
ἑαυτοὺς και ἀλλήλους και πᾶσαν τὴν ζωὴν ἡμῶν
Χριστῷ τῷ Θεῷ παραθώμεθα.

Λ. Σοί, Κύριε.

Ι. Τοῦ διακόνου ταῦτα λέγοντος ἐπεύχεται·

Ὁ Θεός, ὁ διὰ πολλὴν και ἄφατον εὐσπλαγ-
χνίαν συγκαταβάς τῇ ἀσθενείᾳ τῶν δούλων σου

καὶ καταξιώσας ἡμᾶς μετασχεῖν ταύτης τῆς ἐπουρανίου τραπέζης, μὴ κατακρίνης ἡμᾶς τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἐπὶ τῇ μεταλήψει τῶν ἀχράντων σου μυστηρίων, ἀλλὰ φύλαξον ἡμᾶς, ἀγαθέ, ἐν ἁγιασμῷ, ἵνα ἄξιοι γενόμενοι τοῦ παναγίου σου Πνεύματος, εὕρωμεν μέρος καὶ κλῆρον μετὰ πάντων τῶν ἁγίων τῶν ἀπ' αἰῶνός σοι εὐαρεστησάντων, ἐν τῷ φωτὶ τοῦ προσώπου σου.

(ἐκφώνως) Διὰ τῶν οἰκτιρμῶν τοῦ μονογενοῦς σου Υἱοῦ, Κυρίου δὲ καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μεθ' οὗ εὐλογητὸς εἶ καὶ δεδοξασμένος, σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ σου Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Λ. Ἀμήν.

ΚΕΦΑΛΟΚΛΙΣΙΑ - ΑΠΟΛΥΣΙΣ

Ι. Εἰρήνη πᾶσιν.

Λ. Καὶ τῷ πνεύματί σου.

Δ. Τὰς κεφαλὰς ἡμῶν τῷ Κυρίῳ κλίνωμεν.

Λ. Σοί, Κύριε.

Ι. Λέγει τὴν ὀπισθάμβωνον εὐχὴν τῆς ἀπολύσεως

Βασιλεῦ τῶν αἰώνων καὶ πάσης κτίσεως ὄρατῆς τε καὶ ἀοράτου δημιουργέ, Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ἀφάτω οἴκτω τῷ πρὸς ἡμᾶς ἐκουσίως ἑαυτὸν κενώσας ἐν τῷ γενέσθαι καθ' ἡμᾶς ἄνευ ἁμαρτίας ἄνθρωπος, μὴ ἐκστάς δὲ τῶν κόλπων τῶν πατρικῶν, ἀλλ' ἐν τῇ ἀνεκφοιότητι ἰδρύσει τῆς ἰδίας θεότητος καὶ βασιλείας μεμενηκώς, τῆς πτωχῆς ἡμῶν ἐπιλαβόμενος φύσεως ἐφέσει τοῦ ὑπὲρ ἡμῶν παθεῖν καὶ θανεῖν, ἵνα παθῶν τε καὶ θανάτου ἐλευθερώσης

τὸ γένος ἡμῶν, γεγονός ἐξ οἰκείας ἀπροσεξίας κατάκρι-
τον - ἀνέφικτος γὰρ πάθεισιν ὑπῆρχες διὰ θειότητα φύ-
σεως, εἰ μὴ τὸ παθητὸν ἡμῶν ἡμφιάσω καὶ θνητὸν φύ-
ραμα ἐθελουσίως - τοιγαροῦν τὸ ἴδιον ἀποφῆναι βουλη-
θεὶς πάθος, ὡ δέσποτα, πρὸς αὐτὸ παραγενόμενος, ῥή-
ματι δυνάμει τὴν ἀκαρπον συκῆν ἐξήρανας, ἅμα τε
καὶ τὴν τῶν Ἰουδαίων ὑπαινιττόμενος ἐξ ἀπιστίας καὶ
ἀκαρπίας ἀπώλειαν. Ἄλλ' ἡμᾶς τοὺς προσκυνητὰς καὶ
ἐπιγνώμονας τῆς σῆς δεσποτείας ἀξίωσον, Κύριε, πίστιν
εἰλικρινῆ καὶ ἀμώμητον ἀψόγοις ἔργοις καὶ ἀρετῆς κα-
τορθώμασιν κομῶσάν σοι καρποφορῆσαι, τὴν ὁσμὴν τῶν
παθημάτων σου τοῖς ἡμετέροις ἐντιθεὶς μέλεσιν, ἵνα καὶ
κοινωνοὺς παραλάβης τῆς δόξης τῆς ἀναστάσεώς σου·
ὑψωσον δὲ καὶ τὸ τῶν χριστιανῶν κέρας καὶ τοῦ συνέ-
χοντος δουλικοῦ ζυγοῦ ἐλευθέρωσον. Εὐλόγησον τὸν
σὸν λαὸν τὸν εἰς προσκύνησιν τοῦ σωτηρίου σου σταυροῦ
καὶ τῆς ζωοποιοῦ ἐληλυθότα ἐγέρσεως καὶ τῆς σῆς πάν-
τας ἡμᾶς βασιλείας μετόχους ἀπέργασαι, πρεσβείαις
τῆς εὐλογημένης σου μητρὸς, ἡμετέρας δὲ δεσποίνης, καὶ
τῶν ἁγίων ἀπάντων ἐντεύξεσιν· ὅτι σοῦ ἐστὶν ἡ δόξα καὶ
ἡ αἰώνιος βασιλεία σὺν τῷ ἀνάρχῳ σου Πατρὶ καὶ τῷ
παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ σου Πνεύματι, νῦν
καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

Λ. Ἀμήν.

Δ. Ἐν εἰρήνῃ καὶ ἀγάπῃ Θεοῦ πορευθῶμεν.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

1. ΜΕΓΑΛΗ ΤΡΙΤΗ

(Κατὰ τὸ Τυπικὸν τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως, κῶδ.
τ. Σταυροῦ 43)

Στιχηρὰ εἰς τὸ «Κύριε, ἐκέκραξα». Ἦχος πλ. β΄

Δεῦτε, πιστοί, ἀπεργασώμεθα...

Ὁ νυμφίος ὁ κάλλει ὠραῖος...

Ὅταν ἔλθῃς ἐν δόξῃ...

Ἄλλα στιχηρά. Ἦχος πλ. β΄. Ἡ ἀπεγνωσμένη

Ὁ Θεὸς ὁ θέλων πάντας σωθῆναι,* ἐπιβλέπων ἶδε τὴν
δέησίν μου* καὶ μή μου τὰ δάκρυα ὡς μάταια ἀπόσης.*
τίς γὰρ προσῆλθέ σοι προσκλαίων* καὶ εὐθύς οὐκ ἐσώθη;*
τίς δὲ ἐβόησε θερμῶς σοι* καὶ εὐθύς οὐκ ἠκούσθη;* καὶ
γάρ, δέσποτα,* ταχὺς εἰς σωτηρίαν εὐρίσκει πᾶσι* τοῖς
αἰτοῦσί σε διὰ τὸ μέγα σου ἔλεος.

Τὸ ὀλίγον βλέπω τῶν ἐμῶν χρόνων* καὶ ὀρῶ τὸ πλῆθος
τῶν ἐγκλημάτων* βυθῶ ἀπογνώσεως συμπνίγομαι ὁ
τάλας.* πῦρ γὰρ τὸ ἄσβεστον ἐκεῖθεν* τοὺς ἀνόμους προσ-
μένει.* σκώληξ ἀκοίμητα κολάζων* καὶ βρυγμοὺς τῶν
ὀδόντων.* ἀλλά, Κύριε,* αὐτῶν με ρῦσαι καὶ τῆς μελλούσης
βασιλείας* ἀξίωσον διὰ τὸ μέγα σου ἔλεος.

Ὡ τῆς τῶν ἁγίων χαρᾶς καὶ τρυφῆς!* ὦ τῆς τῶν δι-
καίων ἀγείρω ζωῆς!* ἐν οἷς με κατὰταξον, Χριστέ, ὡς
εὐεργέτης,* λύων τοὺς τῶν ἁμαρτιῶν μου* δεσμοὺς πρὸ
τοῦ θανάτου,* πύλας ἀνοίγων παραδείσου,* ὡς τῶ πιστῶ
ληστῆ σου,* ὅταν μέλῃς με* τοῦ ἐνεστῶτος βίου τῆ σῆ κε-
λεύσει,* φιλόνηρωπε, ἀποδημησαι τὸν δοῦλόν σου.

Δόξα...Καὶ νῦν...

Ἦχος β'

Καθαρίσωμεν ἑαυτούς, ἀδελφοί,* ἀπὸ παντὸς μολυ-
σμοῦ* σαρκὸς καὶ πνεύματος,* τὰς λαμπάδας ἡμῶν φαι-
δρύνοντες* διὰ φιλανθρωπίας,* μὴ κατεσθίοντες ἀλλή-
λους* τῇ συκοφαντίᾳ·* ἔφθασε γὰρ ὁ καιρὸς,* ὅταν ὁ
νυμφίος ἐλεύσεται* πᾶσιν ἀποδοῦναι κατὰ τὰ ἔργα αὐτῶν·*
συνεισέλθωμεν Χριστῷ* μετὰ τῶν φρονίμων παρθένων,*
τὴν φωνὴν ἐκείνην τοῦ ληστοῦ* πρὸς αὐτὸν ἀναπέμπον-
τες·* «Μνήσθητι ἡμῶν, Κύριε,* ὅταν ἔλθῃς ἐν τῇ βασι-
λείᾳ σου».

Εἴσοδος μετὰ τοῦ Εὐαγγελίου

Στιχηρὸν εἰς τὴν εἴσοδον
(ἐλλείπει)

Προκείμενον. Ἦχος πλ. β'. Ψαλμὸς κδ'

Πρὸς σέ, Κύριε, ἤρα τὴν ψυχὴν μου· ὁ Θεὸς μου, ἐπὶ
σοὶ πέποιθα, μὴ καταισχυθῆιν εἰς τὸν αἰῶνα.

Στίχ. Μηδὲ καταγελασάτωσάν με οἱ ἐχθροί μου· καὶ
γὰρ πάντες οἱ ὑπομένοντές σε οὐ μὴ καταισχυθῶσι.

Γενέσεως τὸ ἀνάγνωσμα (η' 13-21)

Ἐγένετο ἐν τῷ ἑξακοσιοστῷ ἔτει...καὶ ὠσφράνθη ὁ
Θεὸς ὀσμὴν εὐωδίας.

Παροιμιῶν τὸ ἀνάγνωσμα (θ' 1-11)

Ἡ σοφία ὠκοδόμησεν ἑαυτῇ οἶκον...καὶ προστεθή-
σονται σοὶ ἔτη ζωῆς.

Προφητείας Ἡσαίου τὸ ἀνάγνωσμα (μ' 9-17)

Τάδε λέγει Κύριος· Ἐπ' ὄρος ὑψηλὸν ἀνάβηθι...καὶ
εἰς οὐδὲν ἐλογίσθησαν.

Προκείμενον. Ἦχος πλ. β'. Ψαλμὸς ρκ'

Ἦρα τοὺς ὀφθαλμούς μου εἰς τὰ ὄρη, ὅθεν ἤξει ἡ βοήθειά μου.

Στίχ. Ἡ βοήθειά μου παρὰ Κυρίου τοῦ ποιήσαντος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν.

Εὐαγγέλιον ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον (κδ' 3-κς' 2)

Καθημένου τοῦ Ἰησοῦ ἐπὶ τοῦ ὄρους τῶν Ἐλαιῶν... παραδίδεται εἰς τὸ σταυρωθῆναι.

Ἀπόστιχα. Ἦχος δ'. Ἐδωκας σημείωσιν

Ψυχὴ μου, τὸ τάλαντον* εἰς ἐργασίαν ὃ εἵληφας* ἔμπορεύου· ἐγγίξει γὰρ* κριτῆς ὁ ἀλάθητος* σὺν πλουσίῳ τόκῳ* τοῦτο ἀπαιτῆσαι,* ὃ διὰ σέ κατακριθεὶς* ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου θάνατον,* ὅπως ἀθανατίση σε* ἐπιμελῶς κάτω νεύουσαν* πρὸς τὰ πάθη ἀλλότρια,* ἐξ ὧν τάχος ἀνάνευσον.

Στίχ. Κύριε, μὴ τῷ θυμῷ σου ἐλέγξης με, μηδὲ τῇ ὀργῇ σου παιδεύσης με.

Κριτὴν δικαιοτάτον* μόνη ἐκύησας, δέσποινα,* Ἰησοῦν τὸν Θεὸν ἡμῶν* αὐτὸν οὖν ἰκέτευε* κατακεκριμένον* καὶ ἠπορημένον* ἐν τῇ μελλούσῃ φοβερᾷ* κρίσει, παρθένε, μὴ κατακρίναί με,* συντάξαι δὲ τοῖς μέλλουσιν* ἐκ δεξιῶν τούτου ἴστασθαι* ἐκλεκτοῖς διὰ ἔλεος* καὶ πολλὴν ἀγαθότητα.

Στίχ. Ἐλέησόν με, ὁ Θεός, κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου καὶ κατὰ τὸ πλῆθος τῶν οἰκτιρισμῶν σου ἐξάλειψον τὸ ἀνόμημά μου.

Ἄλλο στιχηρόν. Ἦχος β'. Ὅτε ἐκ τοῦ ξύλου

Ὅτε ἐπὶ γῆς καὶ οὐρανοῦ* ὁ ἀπροσωπόληπτος ἤξει* τοῦ κρῖναι πᾶσαν πνοήν,* ἔλκει πρὸ τοῦ βήματος* σοῦ ὁ φρικτὸς ποταμός,* φοβερὸν με ριγήματι* πυρὸς τοῦ ἀσβέστου* φλέγων ἀδυσώπητα* τοὺς ἀμαρτήσαντας* τότε ἐν τῇ ὥρᾳ τῇ φρικτῇ* φεῖσαί μου ὡς εὐσπλαγχνος μόνος,*

τῆς ἐξ εὐωνύμου με* μοίρας λυτρούμενος.

Δόξα... Ὅμοιον

"Ἄπας οὐρανός τε καὶ ἡ γῆ* καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς τῶν κτισμάτων* τρέμει κριτοῦ τὴν ὀργήν.* φρίττω τὸ ἀπρόσιτον* τῆς παρουσίας αὐτοῦ,* ὅτε βίβλοι ἀνοίγονται,* ἐλέγχονται πράξεις,* κρύφια τοῦ σκότους δὲ* δημοσιεύονται.* φρίζον, ὦ ψυχὴ μου ἀθλία,* καὶ πρὸς τὰ πρακτέα σου βλέπων* καὶ ἐν μετανοίᾳ τοῦτον ἐξιλέωσαι.

Καὶ νῦν... Θεοτοκίον

Τὴν πᾶσαν ἐλπίδα μου...

Τροπάριον εἰς τὴν λιτὴν. Ἦχος βαρὺς

Ἴδού σοι τὸ τάλαντον ὁ δεσπότης...

Κοντάκιον. Ἦχος β'

Τὴν ὥραν, ψυχὴ, τοῦ τέλους ἐννοήσασα...

Κοινωνικὸν

"Ἄρτον οὐράνιον* καὶ ποτήριον ζωῆς* γεύσασθε καὶ ἴδετε,* ὅτι Χριστὸς ὁ Κύριος.

Στίχ. Μακάριος ἀνὴρ, ὃς ἐλπίζει ἐπ' αὐτόν.

"Ἄρτον ἀδαπάνητον* καὶ αἷμα σωτήριον* γεύσασθε καὶ ἴδετε,* ὅτι Χριστὸς ὁ Κύριος.

Εὐχὴ ὀπισθάμβωνος

Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ πρὸς τὴν παροῦσαν ἡμᾶς ἀφικέσθαι καταξίωσας τοῦ πάθους σου ἡμέραν, δι' οὗ ἐλυτρώσω τοῦ κατηφοῦς τῆς ἀμαρτίας σκότους τὸ ἀσθενὲς ἡμῶν τῶν ἀμαρτωλῶν γένος, ὑπὸ τοῦ διαβόλου πάλαι ἀλώσιμον γεγονός· αὐτὸς καὶ νῦν, φιλόανθρωπε Κύριε, ἰκάνωσον ἡμᾶς δι' ἐντεύξεως ἀκριβοῦς καὶ ἀρετῶν ἐπικτήσεως, γρηγοροῦντας ἐγκάρπως τε καὶ τῶν σῶν ἐντολῶν μεμνημένους καὶ τὰ τῶν ἡμετέρων ψυχῶν ἀγγεῖα τῆς τοῦ ἐλαίου μὴ δεδημένα παραπληρώσεως ἔχοντας, ταῖς φρονίμοις παρθένοις ταῖς πολυπλασιασάσαις

σοι τὸ ἐμπιστευθὲν αὐταῖς τάλαντον καὶ παντοδαπαῖς ἀρετῶν ἰδέαις καταφαιδρυνάσαις συνελθεῖν ἀνυστάκτως καὶ ἀρραθύμως εἰς τὴν ἀφραστον ἀπόλαυσιν τοῦ νυμφῶνος τῆς βασιλείας σου καὶ ἀκοῦσαι τῆς μεγάλης ἐκείνης καὶ εὐκταίας φωνῆς, λεγούσης· «Δεῦτε, οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρός μου· κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν»· ἥς γένοιτο πάντας ἡμᾶς ἐπιτυχεῖν χάριτι καὶ φιλανθρωπία τοῦ ἀχράντου καὶ ἀθανάτου σου Πατρός, σὺν τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ σου Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

2. ΜΕΓΑΛΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

(Κατὰ τὸ Τυπικὸν τῆς Ἀναστάσεως, κῶδ. τ. Σταυροῦ 43)

Στιχηρὰ εἰς τὸ «Κύριε, ἐκέκραξα». Ἦχος πλ. β΄. Ἡ ἀπεγνωσμένη

Ἡ ἀπεγνωσμένη διὰ τὸν βίον...

Ἡ βεβυθισμένη τῇ ἀμαρτία...

Ἡ ἐσκοτισμένη τῇ διανοίᾳ* τῷ φωτὶ προστρέχει τῷ ἀπροσίτῳ* καὶ τούτου χωρίζεται μαθητῆς ὁ ἀγνώμων* αὕτη ἐντάφιά σοι μύρα* πρὸ τοῦ πάθους κομίζει,* οὗτος εὐώνως σε πιπράσκει,* τὸ ἀτίμητον μύρον* ἀλλὰ ῥῦσαί με* φιλαργυρίας καὶ ψυχοφθόρου ἀπογνώσεως,* Κύριε, διὰ τὸ μέγα σου ἔλεος.

Δόξα...Καὶ νῦν...

Ἦχος πλ. δ΄. Ποίημα Φωτίου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως

Κύριε, ἡ ἐν πολλαῖς ἀμαρτίαις...

Εἴσοδος μετὰ τοῦ Εὐαγγελίου

Στιχηρὸν εἰς τὴν εἴσοδον. Ἦχος α΄

Τὸ πολυτίμητον μύρον...

Προκείμενον. Ἦχος α΄. Ψαλμὸς λε΄

Φησὶν ὁ παράνομος τοῦ ἀμαρτάνειν ἐν ἑαυτῷ, οὐκ ἔστι φόβος Θεοῦ ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ· ὅτι ἐδόλωσεν ἐνώπιον αὐτοῦ τοῦ εὐρεῖν τὴν ἀνομίαν αὐτοῦ καὶ μισῆσαι.

Στίχ. Τὰ ῥήματα τοῦ στόματος αὐτοῦ ἀνομία καὶ δόλος, οὐκ ἠβουλήθη συνιέναι τοῦ ἀγαθῦναι· ἀνομίαν ἐλόγισατο ἐπὶ τῆς κοίτης αὐτοῦ.

Γενέσεως τὸ ἀνάγνωσμα (ιη΄1-ιθ΄30)

᾿Ωφθη ὁ Θεὸς τῷ ᾿Αβραάμ...καὶ αἱ δύο θυγατέρες αὐτοῦ μετ’ αὐτοῦ.

Παροιμιῶν τὸ ἀνάγνωσμα (α΄ 10-19)

Υἱέ, μὴ σέ πλανήσωσιν ἄνδρες ἀσεβεῖς...τὴν ἑαυτῶν ψυχὴν ἀφαιροῦνται.

Προκείμενον. Ἦχος δ΄. Ψαλμὸς λ΄

Αἰσχυνθήτωσαν ἀσεβεῖς καὶ καταχθείησαν εἰς ᾿Αδου· ἄλλαλα γενηθήτω τὰ χεῖλη τὰ δόλια, τὰ λαλοῦντα κατὰ τοῦ δικαίου ἀνομίαν.

Στίχ. Εἶπα· σὺ εἶ ὁ Θεὸς μου, ἐν ταῖς χερσί σου οἱ κληροί μου· ῥῦσαί με ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν μου καὶ ἐκ τῶν καταδιωκόντων με.

᾿Απόστιχα. Ἦχος πλ. β΄. Τριήμερος ἀνέστης

Βουλευεται αἰσίαν βουλὴν* μυρίσαι σε ὅσια γυνή,* μαθητῆς δὲ ὁ δυσώδης ἐν βουλῇ* ἀνόμων ἐπορεύθη* καὶ σὲ τὸν νομοδότην* ἀπεμπολῶν ἀπεμωραίνετο.

Στίχ. ᾿Εξεπορεύετο ἔξω καὶ ἐλάλει ἐπὶ τὸ αὐτό.

Τιμήματι ὀλίγῳ πωλεῖν* ὁ ἄτιμος ᾿Ιούδας Χριστὸν* ἐνθυμεῖται,* ἀγοράζοντα ἡμᾶς* δεινῶς ἀτιμασθέντας* κακίστη παραβάσει* νῦν τῷ τιμίῳ αὐτοῦ αἵματι.

Στίχ. Λόγον παράνομον κατέθεντο κατ’ ἐμοῦ.

Τὸ μύρον ἐκκενοῦσα γυνή* λυτροῦται δυσωδίας κακῶν*

καὶ εἰς πᾶσαν διαδίδοται τὴν γῆν* ἡ θεία εὐωδία* τῶν θείων αὐτῆς τρόπων,* ὧν κοινωνοὶ γενέσθαι σπεύσωμεν.

Δόξα...Καὶ νῦν... Θεοτοκίον

Μεγάλων χαρισμάτων, ἀγνή*παρθένε, μόνη μῆτερ Θεοῦ,* ἠξιώθης, ὅτι ἔτεκες σαρκί* τὸν ἕνα τῆς Τριάδος,* Χριστὸν τὸν ζωοδότην* εἰς σωτηρίαν τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Τροπάριον εἰς τὴν λιτήν. Ἦχος α΄

Ὅτε ἡ ἁμαρτωλὸς προσέφερε τὸ μύρον...

Κοντάκιον. Ἦχος δ΄. Ὁ ὑψωθείς ἐν τῷ σταυρῷ

Ἵπὲρ τὴν πόρνην, ἀγαθέ, πλημμελήσας...

Προκείμενον. Ἦχος πλ. α΄. Ψαλμὸς μ΄

Ἐξεπορεύετο ἔξω καὶ ἐλάλει ἐπὶ τὸ αὐτό· κατ' ἐμοῦ ἐψιθύριζον πάντες οἱ ἐχθροί μου, κατ' ἐμοῦ ἐλογίζοντο κακά μοι.

Στίχ. Λόγον παράνομον κατέθεντο κατ' ἐμοῦ· μὴ ὁ κοιμώμενος οὐχὶ προσθήσει τοῦ ἀναστῆναι;

Προφητείας Ζαχαρίου τὸ ἀνάγνωσμα (ια΄ 11-14)

Γνώσονται οἱ Χανααναῖοι τὰ πρόβατα...ἀναμέσον Ἰούδα καὶ ἀναμέσον Ἰσραὴλ.

Προκείμενον. Ἦχος δ΄. Ψαλμὸς β΄

Οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατὰ τοῦ Κυρίου καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ.

Στίχ. Ἴνα τί ἐφρύαξαν ἔθνη καὶ λαοὶ ἐμελέτησαν κενά;

Εὐαγγέλιον ἐκ τοῦ κατὰ Ματθαῖον (κς΄ 3-16)

Συνήχθησαν οἱ ἀρχιερεῖς...εὐκαιρίαν, ἵνα αὐτὸν παραδῶ.

Ἀπόστιχα. Ἦχος πλ. β΄. Ὅλην ἀποθέμενοι

Συνέδριον ἄνομον* ἐν τῇ αὐλῇ Καϊάφα* ἀθροίζεται σή-

μερον* και κενά βουλεύεται* και παράνομα* τὸν ζωῆς Κύριον* μελετᾷ κτεῖναι γάρ,* ὃν Ἰούδας παραδίδωσιν* ὁ ἀσυνείδητος* λήμμασιν ἀφρόνως τριάκοντα,* ἀγχόνην ἀντινόμενος* και διαιωνίζουσιν κόλασιν* οὐ τῆς μοχθηρίας* εὐξώμεθα ῥυθῆναι οἱ πιστοί,* τὸν ὑπεράγαθον Κύριον* φόβῳ μεγαλύνοντες.

Στίχ. Ἴνα τί ἐφρύαξαν ἔθνη και λαοὶ ἐμελέτησαν κενά;
Ἡ πόρνη τὸ μύρον σοι* τὸ πολυτίμητον φέρει* και δυσώδους ῥύεται* ἀμαρτίας, Κύριε,* τῇ κελεύσει σου* ὁ δὲ πρὶν πνέων σου* τὴν εὐώδη χάριν,* δυσωδίαν ἀναφαίρετον* ἔνδον εἰσδέχεται* και ἀλλοτριοῦται χαρίσματος* Ἰούδας ὁ δυσώνυμος,* οὐπερ ἀναξίως ἐκέκτητο* ὅθεν σε ἀνόμοις* προδίδωσι λαοῖς φιλαργυρῶν* οὐ τῆς πορώσεως λύτρωσαι* πάντας, πολυέλεε.

Στίχ. Οἱ ἄρχοντες συνήχθησαν ἐπὶ τὸ αὐτὸ κατὰ τοῦ Κυρίου και κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ.

Ἡ πόρνη κομίσασα* μύρου ἀλάβαστρον, Σῶτερ,* και ποσὶν κενοῦσά σοι* πάντων λύσιν ἔλαβε* τῶν πταισμάτων αὐτῆς* ὁ ληστής μόνον σοι* «Μνήστητί μου». εἶπεν* και εὐθέως εἰς παράδεισον* αὐτὸν εἰσήγαγες* ἐγὼ δὲ τί πράξω ὁ ἄθλιος;* οὐ μύρον, οὐ κατάνυξιν* ἔχων, δωρεάν με ἐλέησον* δυσωπεῖ παρθένος* ἢ σὲ τεκοῦσα, μόνε ἀγαθέ,* ἦν ἐδωρήσω τῷ κόσμῳ σου* μέγα καταφύγιον.

Δόξα...Και νῦν...

Ἰδιόμελον. Ἦχος πλ. δ'.

Σήμερον τὸ κατὰ τοῦ Χριστοῦ πονηρόν...

Κοινωνικόν. Ἦχος πλ. δ'

Μελχισεδὲκ ὁ ἱερεὺς* ἐν ἄρτῳ και οἴνῳ* εὐλόγησεν τὸν Ἀβραάμ.* σὺ δὲ ὁ ἀμνὸς τοῦ Θεοῦ* ἐν σώματι και αἵματι* διέσωσας ἡμᾶς.

Αἰνεῖτε τὸν Θεὸν ἐν τοῖς ἁγίοις αὐτοῦ,* αἰνεῖτε αὐτὸν ἐν στερεώματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ.

Εὐχή ὀπισθάμβωνος

Αἰνοῦμεν καὶ εὐχαριστοῦντες ὑπερυψοῦμεν τὸ ἄπειρον τῆς σῆς ἀγαθότητος πέλαγος· προσκυνοῦμέν σου, Χριστέ, τὴν ἀνεκδιήγητον τῆς ταπεινώσεως συγκατάβασιν, ὅτι ἀπρόσιτος ὢν τῇ θεότητι καὶ ταῖς κατ' οὐρανὸν δυνάμεσιν ἀπροσπέλαστος, μιαρῶν ἀνθρωπίνων χειρῶν προσεγγισμὸν καὶ ἐπαφὴν μακροθύμως φέρειν οὐκ ἀπηξίωσας, τοῦτο μὲν ταῖς τοῦ προδότου δολίως χεῖλεσι περιπτυσσόμενος, τοῦτο δὲ καὶ ταῖς τῆς ἁμαρτωλοῦ γυναικὸς παλάμαις εὐγνωμώνως ἐπαγόμενος καὶ κρατούμενος· ἀλλὰ ἀξίωσον καὶ ἡμᾶς, καρδιογνώστα Χριστέ ὁ Θεὸς ἡμῶν, τοῦ μὲν τὴν φιλόργυρον πρόθεσιν ἀποσεῖσασθαι, ἵνα μὴ πρὸς τὸ αὐτὸ ἐκείνω συγκατασπασθῶμεν τῆς ἀπογνώσεως βάραθρον, τῆς δὲ τὴν φιλόχριστον ἐκ μετανοίας μιμήσασθαι γνώμην τε καὶ προαίρεσιν, ἵνα σὺν αὐτῇ τὴν τῶν ἀμπλακημάτων ἀποβολὴν καὶ τὴν πρὸς σὲ τὸν κτίστην οἰκείωσιν καρπωσώμεθα· καὶ τὴν μὲν ἠδύπαθῆ καὶ φιλήδονον ἀναστροφὴν ἀποστραφῆναι καὶ ἀποκρούσασθαι ποίησον, τὴν δὲ σὴν νέκρωσιν ἐν τῷ σώματι φέρειν ἐκάστοτε καταξίωσον, ἵνα σοῦ τῆς δόξης κοινωνοὶ ἀναδειχθῆμεν καὶ συμμέτοχοι τῇ δυνάμει τῆς ὑπὲρ ἡμῶν σου ἐκουσίου σταυρώσεως καὶ ταῖς πρεσβείαις τῆς ἡμῶν κυρίας καὶ Θεοτόκου κυρίως καὶ πάντων τῶν ἁγίων ταῖς εὐπροσδέκτοις δεήσεσιν· ὅτι σοὶ παρ' ἡμῶν ἐποφείλεται ἡ λατρεία καὶ ἀκατάπαυστος δοξολογία, σὺν τῷ ἀνάρχῳ σου Πατρὶ καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ σου Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων.

3. ΤΕΤΑΡΤΗ ΤΗΣ Δ' ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ ΤΩΝ ΝΗΣΤΕΙΩΝ

(ἀποκατάστασις κατ' ἀναλογίαν)

Στιχηρὰ εἰς τὸ «Κύριε, ἐκέκραξα». Ἦχος δ΄

Ἦ τῶν ἀγαθῶν πρόξενος νηστεία... (δίς).

Ἔτερον. Ἦχος πλ. α'

Οἱ ἐν κρυπτῷ τὰς ἀρετὰς ἐργαζόμενοι...

Μαρτυρικόν. Ἦχος ὁ αὐτός

Ἀχορέστῳ διαθέσει ψυχῆς...

Δόξα... Καὶ νῦν... **Ἰδιόμελον. Ἦχος γ'**

Χριστὲ ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τὴν ἐκούσιον... (δοξαστικὸν στιχηρῶν ἑσπερινοῦ Γ' Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν)

Εἴσοδος μετὰ θυμιατοῦ

Στιχηρὸν εἰς τὴν εἴσοδον. Ἦχος πλ. β'

Σήμερον τὸ προφητικὸν πεπλήρωται λόγιον... (κάθισμα ἀπὸ γ' ᾠδῆς Γ' Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν, τροπάριον β')

Προκείμενον. Ἦχος δ'. Ψαλμὸς σα'

Εὐλογητὸς Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ, ὁ ποιῶν θαυμάσια μόνος.

Στίχ. Ὁ Θεός, τὸ κρῖμά σου τῷ βασιλεῖ δός.

Γενέσεως τὸ ἀνάγνωσμα (θ'18-ι'1)

Ἦσαν οἱ υἱοὶ Νῶε... καὶ ἐγεννήθησαν αὐτοῖς υἱοὶ μετὰ τὸν κατακλυσμὸν.

Προφητείας Ἡσαίου τὸ ἀνάγνωσμα (κς'21-κς'9)

Ἴδου Κύριος ἀπὸ τοῦ ἁγίου... ἐκκεκομμένα ὥσπερ δρυμὸς μακράν. (ἀνάγνωσμα Τριθέκτης τῆς ἡμέρας)

Παροιμιῶν τὸ ἀνάγνωσμα (ιβ'23-ιγ'9)

Ἄνῆρ συνετὸς θρόνος αἰσθήσεως... δίκαιοι δὲ οἰκτιροῦσι καὶ ἐλεοῦσι.

Προκείμενον. Ἦχος δ'. Ψαλμὸς οβ'

Ἔμοι δὲ τὸ προσκολλᾶσθαι τῷ Θεῷ ἀγαθὸν ἐστί.

Στίχ. Ὡς ἀγαθὸς ὁ Θεὸς τῷ Ἰσραὴλ τοῖς εὐθέσι τῆ καρδία.

Ἄποστιχα. Ἦχος α΄. Πανεύφημοι μάρτυρες

Νηστείας ἐν ὕδατι ψυχάς...

Στίχ. Ὑψοῦτε Κύριον τὸν Θεὸν ἡμῶν καὶ προσκυνεῖτε τῷ ὑποποδίῳ τῶν ποδῶν αὐτοῦ.

Ἄποστόλων καύχημα, σταυρέ...

Στίχ. Ὁ δὲ Θεὸς βασιλεὺς ἡμῶν πρὸ αἰώνων εἰργάσατο σωτηρίαν ἐν μέσῳ τῆς γῆς.

Ἦχος βαρὺς. Σήμερον γρηγορεῖ ὁ Ἰούδας

Σήμερον τὸν σταυρὸν τοῦ Κυρίου...

Δόξα...Καὶ νῦν...

Σήμερον ὁ ἀπρόσιτος τῆ οὐσία...

Τροπάριον εἰς τὴν λιτὴν. Ἦχος πλ. β΄

Μόνον ἐπάγη τὸ ξύλον, Χριστέ... (κάθισμα ἀπὸ γ΄ ᾠδῆς Γ΄ Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν, τροπάριον γ΄)

Κοντάκιον. Ἦχος βαρὺς

Οὐκέτι φλογίνη ῥομφαία...

Κοινωνικὸν

Γεύσασθε καὶ ἴδετε... (Ψαλμ. λγ΄)

Εὐχή ὀπισθάμβωνος

Ἡ ἐλπίς πάντων τῶν περάτων τῆς γῆς, ὁ Θεός, ὁ προορίσας τὰς ἀγίας σου ἡμέρας τῶν νηστειῶν διὰ τε τοῦ νόμου καὶ προφητῶν καὶ εὐαγγελιστῶν καθάρσεως καὶ σωτηρίας εἶναι προξένους, καταξίωσον καὶ ἡμᾶς ἅπαντας τὸν δρόμον τῆς νηστείας εὐαρέστως ἐπιτελέσαι, τὴν πίστιν ἀκλινη διατηρῆσαι καὶ τὰς θείας σου ἐντολάς ἀμέμπτως μέχρι τέλους φυλάξαι· ἄγγελον δὲ εἰρήνης ἐντειλαὶ διατηρεῖν τὰς εἰσόδους ἡμῶν καὶ ἐξόδους καὶ τὰ

διαβήματα ἀσφαλίζειν καὶ κατευθύνειν εἰς ὁδοὺς δικαιο-
 ωμάτων σου, προσδεχόμενος καὶ τὸν τῆς νηστείας καὶ
 γονυκλισίας ἡμῶν ἅγιον καιρὸν, ἀνταμειβόμενος ἡμᾶς
 ἐν εὐλογίαις πνευματικαῖς καὶ ἀγαθαῖς δωρεαῖς ὅπως
 παρὰ σοῦ ἐλέους τυχόντες, δόξαν σοὶ ἀναπέμπωμεν, τῷ
 Πατρὶ καὶ τῷ Υἱῷ καὶ τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ
 καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. (κῶδ. Barb. 336)

**Ἡ ἡ συνήθης τῆς Προηγιασμένης Δέσποτα παντοκρά-
 τος, ὁ πᾶσαν τὴν κτίσιν....**

1. ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΜΑΡΚΟΥ	Σελ.
Εἰσαγωγή	3
Ἡ θεία Λειτουργία τοῦ ἁγίου ἀποστόλου καὶ	
εὐαγγελιστοῦ Μάρκου, μαθητοῦ τοῦ ἁγίου Πέτρου	25
2. ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΙΑΚΩΒΟΥ ΤΟΥ ΑΔΕΛΦΟΘΕΟΥ	67
Εἰσαγωγή	
Ἡ θεία Λειτουργία τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Ἰακώ- βου τοῦ Ἀδελφοθεοῦ	85
3. ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΠΡΟΗΓΙΑΣΜΕΝΩΝ ΔΩΡΩΝ	149
Εἰσαγωγή	149
Ἡ θεία Λειτουργία τῶν Προηγιασμένων Δώρων	160
Παράκλησις	214
4. ΒΥΖΑΝΤΙΝΑΙ ΘΕΙΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΙ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ	227
Εἰσαγωγή	
Ἡ θεία Λειτουργία Βασιλείου τοῦ Μεγάλου	239
Ἡ θεία Λειτουργία Ἰωάννου τοῦ Χρυσόστομου	291
Παράκλησις	
5. ΘΕΙΑ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΩΝ ΑΠΟΣΤΟΛΙΚΩΝ ΔΕΞΑΤΕΡΩΝ	298
Εἰσαγωγή	